

Laat me nooit los

THEMA: HET HUWELIJK

Onder
Weg

Inspiratie
voor
reisgenoten

06 **OPINIE**

Trouwen doe je in de kerk

Het huwelijk is geen ideaal dat je moet zien te verwezenlijken, maar een roeping, zoals heel je leven als christen dat is. Om daarmee uit de voeten te kunnen – ook als romantische gevoelens bedaren en verlangens on vervuld blijven – is Gods familie onmisbaar, schrijft Bram Beute.

10 **INTERVIEW**

Relatietherapeute Marjan Schutte over werken aan je huwelijk

Eén blik in een huiskamer zegt lang niet alles, maar als ze met haar man Johan een avondwandeling maakt in de binnenstad van Zwolle ziet relatietherapeute Marjan Schutte-Bultman wel wat er mis kan gaan in een huwelijk. 'De één kijkt televisie, de ander is verdiept in de smartphone. Dat raakt me. Is er nog verbinding?'

20 **EYEOPENER**

Hoogstpersoonlijke navolging

Petrus en Johannes hebben beiden een bijzondere positie in de leerlingenkring rond Jezus en dat weten ze van elkaar. Vandaar die vraag van Petrus over Johannes: 'En wat gebeurt er met hem, Heer?' Maar Jezus maakt duidelijk dat ze ieder persoonlijk voor Hem zullen moeten kiezen en dat ze niet voor elkaar Hem kunnen navolgen.

28 **JEUGDWERK**

De kracht van afscheid nemen

Veel kerken kampen met jongeren die afhaken. Dat gaat vaak geleidelijk, maar op een gegeven moment zijn ze er niet meer. Geen afscheid, weg. Misschien wordt het tijd om eens na te denken over hoe we als gemeente op een goede manier afscheid van hen kunnen nemen. Door hun vertrek serieus te nemen laat je deze jongeren weten dat de deur altijd openstaat.

24 **ONTMOETING**

'Kijk naar Jezus: daar begint het echte leven'

Hoe raakt een jonge, van oorsprong katholieke filosoof, godsdienstwetenschapper en theoloog verzeild in de gereformeerd-vrijgemaakte Theologische Universiteit in Kampen? En hoe ervaart deze Myriam Klinker (42) het om vanuit die specifieke achtergrond te leven en te werken te midden van zo'n totaal andere geloofscultuur? 'Ik geloof echt dat God me hier heeft gebracht.'

30 **WERELDWIJD**

Werken aan zelfredzaamheid

Vaak horen we verhalen over vluchtelingen uit Afrika. We lezen over chaos en geweld daar. Maar er zijn ook verhalen van zelfredzaamheid en hoop. Afgelopen januari maakte NGK-predikant Henk van der Velde een reis naar Rwanda die hem inzicht gaf in hoe mensen geholpen kunnen worden om samen een beter bestaan op te bouwen. Is dit misschien een antwoord op de vluchtelingencrisis die onze wereld teistert?

14 REPORTAGE

Aandacht voor het huwelijk in de gemeente

Hoe kun je getrouwde gemeenteleden toerusten en ondersteunen in hun huwelijk? Drie voorbeelden van gemeenten die er werk van maken. Over een huwelijks-apk in Kampen, qualitytime in Maassluis en een initiatief voor christenen en niet-christenen in Leidschenveen-Ypenburg.

EN VERDER:

- 4 **Praktijklokaal**
- 14 **Redactioneel** Esther de Hek
- 17 **Nieuws**
- 17 **Colofon**
- 18 **Stimulans**
- 19 **Column** Joost Smit
- 27 **Column** Roel Kuiper

Stockbeelden: David Thomaz/Unsplash (pagina 1); Srdjanns74/iStock (pagina 4 boven); Adventure_Photo/iStock (pagina 6-7); yehor/iStock (pagina 8); Macrovector/Shutterstock (pagina 14-16); Inbetween/Lightstock (pagina 20); Wuka/iStock (pagina 29).

Trouw

Onlangs waren mijn vrouw en ik twaalfenhalf jaar getrouwd. Om dat te vieren, gingen we samen een lang weekend weg. Bewust zonder kinderen, want allebei werken en samen drie kinderen laten opgroeien, dat vinden wij best intensief.

In de dagelijkse praktijk gaat het heel veel over de kinderen. Hoe gaat het met ze, hoe doen ze het op school, hoe voeden we ze op, wanneer moeten we flexibel zijn en wanneer moeten we grenzen stellen? En met elke leeftijd verandert de aanpak weer. Je moet jezelf telkens weer ontdekken als ouder. Daar komen alle praktische regelingen bij: wie gaat er mee naar zwembles, wie naar scouting, wie brengt ze naar school, wie haalt ze op? De tijd die we samen hebben, besteden we vaak aan het doorspreken van al deze dingen.

We moeten echt zoeken naar momenten om het over ons samen te hebben, ons huwelijk, hoe we samen voor God staan. Zulke momenten moeten we plannen, want wachten tot ze er spontaan zijn, is te kwetsbaar.

Een lang weekend weg, met de kinderen in goede handen. Zouden we het leuk hebben met elkaar? Zouden we nog verliefd kunnen zijn? Hebben we elkaar nog genoeg te vertellen? Delen we nog dezelfde interesses?

Ik merk dat veel getrouwde stellen hiermee worstelen, vooral als je kinderen mag krijgen. Het leven kan enorm hectisch zijn, wat druk kan leggen op je huwelijk. Bovendien kan de twijfel na verloop van tijd toestaan. Was het een goede beslissing om te trouwen met deze man, deze vrouw? Heeft het mij gebracht wat ik had gehoopt? Moet ik niet meer geluk ervaren? Sta ik nog echt in verbinding met de ander? Want de man of vrouw die je ooit trouwde verandert. Net als jijzelf.

Wat kan de gemeente van Christus betekenen in deze relatievragen? Alleen hameren op het woord 'trouw' heeft niet het gewenste resultaat. We zoeken naar huwelijkstoerusting, een huwelijks-apk. Bovenal zoeken we naar openheid: eerlijk zijn over hoe het gaat in onze relaties. Ruimte voor eerlijkheid, zonder oordeel. Dit nummer van *OnderWeg* wil daarin een stapsteentje zijn.

Het weekend weg was overigens heerlijk. Wat ben ik blij dat God mijn vrouw en mij aan elkaar heeft gegeven!

Peter Hommes,
redacteur *OnderWeg*

NGK Utrecht actief in straatpastoraat

Al jarenlang zet de NGK Utrecht zich in voor daklozen in de stad. In 2004 sloot de kerk zich aan bij een initiatief van het Leger des Heils uit 2001 en benoemde Wieke de Wolff als straatpastor. Er is verkennend contact met de andere kerken in Utrecht om de basis te verbreden. Wieke de Wolff is nog steeds actief als straatpastor en heeft inmiddels een collega gekregen: straatwerker Bert van Aalderen, lid van de GkV Veenendaal. Het duo wordt bijgestaan door een grote groep vrijwilligers die praktische hand- en spandiensten verrichten bij de inloop op maandagochtend of de vieringen in de Domkerk. Samen

verzorgen zij ook de pastorale zorg voor de bewoners van hostel De Hoek, dat in de buurt van de Nederlands-gereformeerde Jeruzalemkerk staat en waar het Leger des Heils verslaafden opvangt. Eerder omschreef Wieke de Wolff haar werk als volgt: 'Als medemens in Gods naam hielend aanwezig proberen te zijn in het leven van dak- en thuislozen.' Het is daarbij niet de bedoeling te evangeliseren, maar je in te zetten voor het heil van de mens die je ontmoet. Dat kan heel basaal zijn: zorgen voor een bed en een boterham. Maar in het contact met de medemens kan ook ruimte zijn voor getuigen.

Achter dit werk staat een werkgroep ondersteuning straatpastoraat, die zich onder meer bezighoudt met fondsenwerving. Dat gebeurt door collecten in de kerk, giften van kerkleden (een stevige gift maakte voorlopig een einde aan een financieel tekort) en door het organiseren van een veiling op zaterdag 2 juni, waar geboden

De straatpastors en de vrijwilligers geven persoonlijke aandacht aan daklozen en verslaafden.

kan worden op (creatieve) producten en diensten. Het is de bedoeling om van deze veiling een project voor de hele gemeente te maken, omdat de NGK Utrecht het straatpastoraat een warm hart toedraagt.

Webtip

Zie voor een eerder interview met Wieke de Wolff: www.opbouwonline.nl/artikel.php?id=1204

Netwerkgroep iMove in Stadshartkerk

In de Stadshartkerk (GkV) in Amstelveen functioneren zogenaamde netwerkgroepen. Een netwerkgroep is groter dan een kring, maar weer kleiner dan de voltallige gemeente. Op deze manier zoekt de gemeente nadrukkelijk verbinding met de Amstelveners, die meestal niet zo veel hebben met een kerk. Er is sinds kort een nieuwe netwerkgroep met de naam iMove. Ze schrijven daarover in het visiedocument: 'iMove is de naam van een nieuwe beweging die de Stadshartkerk Amstelveen is opgestart. Een beweging waarin inspirerende events met verrassende sprekers en nieuwe perspectieven centraal staan. Onderbouwd met inzichten uit filosofie,

sociologie, politiek, wetenschap, religie en gelardeerd met persoonlijke verhalen. Toegankelijk, laagdrempelig en *food for thought*. Je krijgt nieuwe inzichten en gaat daarnaast op een ongedwongen manier in gesprek met andere aanwezigen. Waarbij onze stelling is dat je altijd weggaat met minimaal één nieuw inzicht en één praktische toepassing waar je morgen direct mee aan de slag kunt.'

De events gaan over vragen die de mensen bezighouden. De volgende thema's zijn al genoemd: tijd en aandacht; vertrouwen ('Waar wantrouwen het uitgangspunt wordt, betekent leven het onmogelijk maken van het leven van de ander' – Arnon

Grunberg); hebzucht ('Wie rijk wil zijn, moet niet zijn vermogen vermeederen, maar zijn hebzucht verminderen' – Plato); voltooid leven ('De dood is een probleem voor levenden' – Norbert Elias); positiviteit & geluk ('Positiviteit is de kortste weg naar geluk' – Bert van Dam); menselijke maat versus toenemende automatisering en robotisering van onze maatschappij; theater van de angst (Beatrice de Graaf). Uit de toelichting op het laatste thema: 'Terrorisme en veiligheid zijn grote issues in onze tijd. Je kunt oplossingen verwachten van de politiek of ons rechtssysteem om dit enorme vraagstuk op te lossen. En we mogen best dankbaar zijn dat onze politiek en ons

rechtssysteem zich hier ook daadwerkelijk voor inzetten. Tegelijkertijd heeft iedereen een diep besef dat veiligheid in deze wereld nooit volledig zal zijn. Hoe ga jij om met gevoelens van onveiligheid? Hoe zou jij willen reageren als er een terroristische aanval plaatsvindt in je naaste omgeving? Zijn er naast de politiek en ons rechtssysteem andere bronnen van hoop waar je uit put om de angst in het gezicht te durven kijken en je er niet door te laten leiden?’

Leden van de Stadshartkerk en Amstelveeners zijn uitgenodigd om mee te doen in deze netwerkgroep, nieuwe initiatieven te bedenken en op te zetten. Daarnaast kunnen ze meedoen in denktanksessies ‘om samen door te praten over: Welke thema’s raken ons, zijn actueel en verdienen aandacht binnen iMove? Welke mogelijkheden zien we om de beweging door te ontwikkelen in Amstelveen?’

Spreker Gerko Tempelman (links) aan het woord tijdens de iMove-bijeenkomst van 20 april over tijd en aandacht, met als thema: ‘Waar blijft de tijd?’ (beeld Klaas Driebergen)

En verder

...heeft de 3G-samenwerkingsgemeente van Deventer (CGK/GKv/NGK) op 22 april de Koningskerk in gebruik genomen. Het gebouw is overgenomen van de rooms-katholieke parochie en ingrijpend verbouwd. Bijzonder element in

De opening van de Koningskerk in Deventer. (beeld Bart Kamps)

de dienst voor de ingebruikname was dat alle leden een bloem met een lange steel meenamen. Daarvan werden boeketten gemaakt, om de verscheidenheid van de gemeente uit te beelden. Aansluitend werd een feestweek gehouden met onder meer een geocache-event, een kinderconcert, een korenavond, een brei- en haakmiddag en een maaltijd met de burens van de kerk. Op Koningsdag was er een optreden van Psalmen voor Nu. De 3G-kerk telt ongeveer 1100 leden en hield tot nog toe diensten in een school aula;

...belegde de samenwerkingsgemeente in Nijmegen (CGK-GKv) op zondag 25 maart een cantatedienst: het Gelders Bach Collegium zong ‘*Gottes Zeit ist die allerbeste Zeit*’ (BWV 106). Er was een

grote opkomst, ook van buiten de gemeente én er waren veel kinderen en jongeren aanwezig. Uiteraard komt er een evaluatie, maar de organisator, Jan van Egmond, hoopt op herhaling; ...liet de GKv Zwijndrecht zich samen met andere kerken op Koningsdag zien met een grote stand op de drukbezochte braderie. Het accent lag op ‘Jezus laten zien’. Via getuigenissen van de deelnemers werd er ook over Hem te verteld; ...heeft de NGK Amersfoort-Zuid samen met de Kerk van de Nazarener tijdens Pasen de bewoners van een nieuwe flat welkom geheten met een flyer en een tulp. De flatbewoners zijn de nieuwe burens van beide gemeenten, die kerkdiensten houden in het Corderius College aan de Lambert Heijncrisstraat.

Trouwen doe je in de kerk

Het huwelijk is geen ideaal dat je moet zien te verwezenlijken, maar een roeping, zoals heel je leven als christen dat is. Om daarmee uit de voeten te kunnen – ook als romantische gevoelens bedaren en verlangens on vervuld blijven – is Gods familie onmisbaar.

tekst **Bram Beute**

'Heer, deze mensen hebben elkaar zojuist trouw beloofd. Trouw in rijkdom en armoede, gezondheid en ziekte, goede en kwade dagen, totdat de dood hen scheidt. Heer, ze hebben geen idee wat ze zojuist tegen elkaar gezegd hebben. Ze hebben geen idee wat hun nog te wachten staat en wij ook niet. Dat weet alleen U. En daarom bidden wij: gaat U met hen mee en helpt U hen hun beloften gestand te doen. En help ons als uw gemeente om hen daarin te steunen.' Meestal bid ik bovenstaande niet let-

terlijk tijdens een trouwdienst, maar het gaat vaak wel door mijn gedachten. Ondanks de prachtige bloemen en de trouwjurk die de stralende bruid completeren. Ondanks de trotse bruidegom en de feestelijk geklede gasten. Ondanks de romantische locatie. Ik kan het niet nalaten te denken: hoe is het over een jaar, over tien jaar, over twintig of dertig jaar?

Eerlijk

Ik begrijp het heel goed dat er steeds meer jongeren zijn die niet zomaar meer

beginnen aan het huwelijk. Ze hebben zo vaak gezien wat er mis kan gaan. Bovendien: jezelf binden voor het leven, dat doe je toch nergens meer? Waarom dan wel in een relatie? Het leven is te dynamisch en te veelzijdig, hoe zou je je voor altijd aan één persoon kunnen binden?

Zelfs als je trouwt, betekent dat niet perse meer voor altijd. Een (christelijk) stel zei het eens heel eerlijk: 'We trouwen nu wel, maar we weten echt niet of dat voor altijd is.' Romantisch is het niet, wel

In de kerk word je eraan herinnerd dat het uiteindelijk gaat om de bruiloft van Christus met zijn gemeente.

eerlijk. Waarom zou je bij elkaar blijven als je elkaar in de loop der tijd kwijtraakt? Je man kijkt misschien liever naar porno dan naar jou. Je vrouw is vooral druk met de (klein)kinderen. Daar weet ze nog wel over te praten, maar jou heeft ze niet zo veel te vertellen. Jouw leven is jouw verantwoordelijkheid. Wat doe je ermee? Zoals je in veel zelfhulpboeken kunt lezen, hangt jouw levensgeluk af van jouw keuzes. Kies je voor een ongelukkig leven door bij je partner te blijven of ga je het avontuur aan met iemand die – in elk geval in deze levensfase – veel beter bij je past?

Instelling

Lange tijd leek het huwelijk iets vanzelfsprekends in onze samenleving, maar dat is het steeds minder. Het huwelijk blijkt geen natuurlijk gegeven. Kijk je naar andere culturen, dan word je daarin bevestigd. Een man met meerdere vrouwen, een vrouw met meerdere mannen, wisselende partnerschappen: het komt allemaal voor. Het huwelijksformulier dat vaak in de Gkv wordt gelezen, zegt dan ook dat het huwelijk geen uitvinding is van mensen, maar een instelling van God. Dat betekent dat het ons niet als vanzelf past.

Dat kun je ook in de Bijbel lezen. Als Jezus zijn leerlingen voorhoudt dat ze niet moeten trouwen met het idee dat ze ook nog kunnen scheiden, reageren zijn leerlingen verbijsterd: 'Als het met de verhouding tussen man en vrouw zo gesteld is, kun je maar beter niet trouwen' (Matteüs 9:10). En inderdaad, meerdere malen relativeert het Nieuwe Testament het belang van het huwelijk. Met het oog op het koninkrijk kan het goed zijn ongetrouwd te blijven (Matteüs 19:10-12, 1 Korintiërs 7:32-35).

Vluchtheuvel

Volgens het christelijk geloof ligt de ultieme vervulling van een mensenleven niet in de romantische liefde. Dat wordt in onze tijd wel op allerlei manieren gesuggereerd. Veel films en series eindigen ermee dat, na veel gedoe, de ene geliefde de andere geliefde toch nog vindt. Het laatste shot is een kus, een ondergaande zon, een bruiloft... Zelden zie je hoe de liefdesrelatie zoveel jaren later is, als de gewenning en de sleur hun intrede hebben gedaan. Daarbij wordt vaak gesuggereerd dat de ware liefde niet in het huwelijk te vinden is. Het is een overbekend sjabloon: een mooie vrouw is getrouwd of gaat trouwen met een man waar ze niet echt van houdt, maar dan verschijnt haar ware liefde...

Bij mezelf heb ik gemerkt dat zo'n beeld van de liefde een enorme druk op je huwelijk kan leggen. Ik moet echt gelukkig zijn met mijn vrouw, zij moet helemaal de ware zijn, anders kan ik beter weggaan. Dergelijke gedachten worden gemakkelijk versterkt doordat het huwelijk of het gezin vaak de enige plek is waar je tot rust kunt komen te midden van alle stress van werk, opleiding en sociaal leven. Dáár moet je voortdurend presenteren en je presenteren, in je huwelijk verwacht je dat je tot rust kunt komen en 'helemaal jezelf kunt zijn'. Het liefst zonder al te veel inspanning. Het huwelijk moet de vluchtheuvel zijn in een voorbijrazende wereld.

Het beeld van de liefde en de geliefde als de ultieme vervulling van een mensenleven is een vorm van afgoderij. Iets goeds uit Gods schepping wordt tot het uiteindelijke doel gemaakt. Datzelfde geldt voor het huwelijk als vluchtheuvel; de liefde tussen twee geliefden moet op die manier de plaats van God innemen. Daarmee doe je niet alleen God tekort, maar belast je ook de liefde. Je kunt van haar niet de ultieme vervulling of rust verlangen, hoezeer je soms ook in de liefde kunt opgaan.

Omdraaien

De Bijbel wil de waarde van de liefde niet bagatelliseren of ontkennen. De liefde tussen twee mensen is een enorm geschenk van God, waarvan je geweldig kunt genieten. Vandaar ook dat de grootste liefde – die van God voor zijn volk – vaak verbeeld wordt door een huwelijk. Maar dat betekent tegelijkertijd dat het huwelijk een hoge roeping is. Paulus schrijft aan de Efeziërs dat ze elkaar moeten dienen. Dat geldt ook voor getrouwde mensen: vrouwen moeten hun man gehoorzamen, zoals de gemeente Christus gehoorzaam is, en mannen hoeven niet te denken dat zij zich comfortabel kunnen laten bedienen. Zij moeten hun vrouw liefhebben zoals Christus zijn gemeente heeft liefgehad. Die liefde ging zo ver dat Hij zichzelf voor haar gaf (Efeziërs 5:21-33). Daarbij is het goed om te bedenken dat die gemeente in zichzelf niet aantrekkelijk was, maar dat juist werd door Christus' liefde. Man en vrouw moeten elkaar dienen in hun huwelijk, het beste van de ander denken en voor de ander zoeken.

In de tijd van Paulus was er in het huwelijk een vanzelfsprekende gezagsverhouding tussen man en vrouw. Wellicht zou je het in deze tijd moeten omdraaien. Mannen, gehoorzaam je vrouw zoals de gemeente Christus gehoorzaam is. En vrouwen, heb je man lief zoals Christus zijn gemeente heeft liefgehad.

Durf je te geloven dat het beter voor je is om niet je eigen weg, maar Gods weg te volgen?

Eerlijk

Misschien lijkt het erop dat de Bijbel het ene onhaalbare ideaal – de volmaakte romantische liefde – inruilt voor een ander onhaalbaar ideaal. Maar dat is slechts schijn. Het christelijke huwelijk is geen ideaal dat je moet zien te verwezenlijken, maar een roeping, zoals heel je leven als christen dat is. En dat is geen ondragelijke last, vooral omdat Jezus zelf die last gedragen heeft. Hij is voor ons de weg gegaan. Onze roeping is in Hem al vervuld.

Dat betekent dat er in een huwelijk alle ruimte is voor gebrokenheid en eerlijkheid over je tekortschieten. Zelf heb ik in ons huwelijk vaak gemerkt dat er ruimte komt om te groeien als we eerlijk en genadig kunnen zijn tegenover onszelf en elkaar. Zoals dat in heel het christelijke leven geldt: genade en waarheid zorgen voor ruimte voor groei, terwijl het moeten voldoen aan de wet van hooggespannen idealen en verwachtingen bijna altijd leidt tot teleurstelling, frustratie en veroordeling van jezelf of de ander.

Beroep

Het huwelijk is een roeping. Jezus zegt dat God zelf degenen die getrouwd zijn

samengevoegd heeft (Matteüs 19:6).

In de Rooms-Katholieke Kerk wordt het huwelijk zelfs een sacrament genoemd: in het huwelijk worden Gods liefde en trouw ook voor zondige mensen zichtbaar, tastbaar en concreet. Wat God heeft samengevoegd, kan en mag een mens niet verbreken.

Dat doet een groot beroep op je geloof. Durf je te geloven dat het beter voor je is om niet je eigen weg, maar Gods weg te volgen? Geloof je dat God je zal helpen om die weg te gaan en dat zal zegenen? Het is daarbij wel eerlijk om te zeggen dat het christelijke huwelijk voor veel christenen ook kruis dragen betekent. Getrouwd zijn betekent soms: je andere wang toekeren, de ander vergeven, ook al deed hij je zo veel pijn, de ander zegenen, ook al lijkt hij jou te vervloeken. Kruis dragen betekent alles achter je laten, ook je romantische idealen, om Jezus te volgen.

Lukt het?

Kruis dragen doe je niet alleen. Je doet het in het voetspoor van je Heer, die zijn liefde voor jou en de ander volhield tot aan het kruis. Kruis dragen doe je ook samen met andere kruisdragers. Hopelijk

is dat allereerst je man of je vrouw, maar er zijn er meer op wie je een beroep kunt doen als het kruis dragen je zwaar valt. Mijn indruk is dat dat weinig gebeurt. Je relatie(problemen) bespreek je niet zo maar met een ander. Dat gaat een ander toch niet aan? Maar dat taboe past niet in de kerk. In de kerk zeggen we samen te leven als Gods familie. In de kerk weten we van zonde en gebrokenheid en van vergeving en heling. En dus weten we ook van zonde en gebrokenheid in huwelijken en zijn we geroepen om de getrouwen te helpen bij hun zoektocht naar vergeving en heling.

Waarom zou een ouderling op huisbezoek niet af en toe vragen hoe het gaat in het huwelijk? Lukt het dit echtpaar om te doen wat ze elkaar beloofd hebben in de kerk? En als er niet of nauwelijks meer huisbezoeken gebracht worden, zou het in een huiskring of een gespreksgroep besproken kunnen worden: lukt het om getrouwd te zijn of lukt het om alleen te zijn?

>> In een huwelijk krijg je meestal niet alles wat je nodig hebt <<

In een huwelijk krijg je meestal niet alles wat je nodig hebt. Zo heb je soms behoefte aan een luisterend oor, maar vind je dat niet bij je partner. Dat is niet altijd een kwestie van onwil, maar vaak ook van onmacht. Dat kan een groot gemis zijn. En tegelijk: als er meer mensen om je heen staan met wie je diep verbonden bent, kun je dat gemis delen en een luisterend oor vinden, zonder dat je huwelijk daarmee op de helling komt te staan.

Zondag

Hoe zou het huwelijk in de kerk nog meer ondersteund kunnen worden? Huwelijks cursussen kunnen een belangrijk middel zijn. Op pagina 14-16 is daar meer over te lezen. Vaak wordt bij zo'n cursus het model van de Marriage Course gebruikt. In deze cursus gaan stellen aan de hand van een aantal thema's in gesprek. Er is in principe geen onderlinge interactie. Iedereen praat alleen met zijn of haar eigen partner. Dat heeft iets heel moois: zo word je als stel min of meer gedwongen om elkaar diep in de ogen te kijken. Dat lijkt me erg waardevol. Maar het is ook eenzijdig. Want zo wordt het beeld dat het huwelijk allereerst een privézaak is sterk bevestigd. Het lijkt me zinvol dat stellen tijdens huwelijks cursussen ook met elkaar in gesprek gaan.

Iets anders dat ik zou willen noemen is de kerkelijke huwelijksbevestiging. Het is prachtig dat veel mensen trouwen in geloof en vertrouwen, en daarom de kerk om een bevestiging van dat huwelijk vragen. Je belooft elkaar trouw voor God en zijn heilige gemeente. Als we dat serieus nemen, lijkt het me het beste om dat op zondag in een kerkdienst te doen, waar heel de gemeente aanwezig is. Veel trouwdiensten worden gehouden in pittoreske kerkjes op afgelegen plaatsen op tijdstippen waarop de meeste gemeenteleden aan het werk zijn. Vaak wordt de gemeente slechts vertegenwoordigd door een ouderling, een diaken en soms nog enkele vrienden of familieleden die toevallig ook uit de gemeente afkomstig zijn.

Als je in de kerk trouwt, helpt dat het huwelijk te relativieren. In de kerk word je eraan herinnerd dat het uiteindelijk gaat om de bruiloft van Christus met zijn gemeente. Tegelijk krijgt het huwelijk zo grote waarde: daar mag jullie relatie een afspiegeling van zijn. Dat is een enorme roeping, maar je staat er niet alleen voor. Juist daarom trouw je in de kerk,

om zo gelijk maar een beroep te doen op al je broers en zussen.

Bram Beute is redacteur van *Onderweg* en predikant van de GKv Kampen-Zuid. Hij is bijna twintig jaar getrouwd met Idelette Beute-Boersma.

Leestips

- Tim en Kathy Keller, *Gods wijsheid over gevende liefde*, Franeker (Van Wijnen), 2012.
- Nicky en Sila Lee, *Ik ook van jou! Handboek bij een huwelijk*, Amsterdam (Buijten & Schipperheijn), 2002. Dit is het boek dat bij de Marriage Course gebruikt wordt.
- Hans Schaeffer, *Trouwen als je vrijheid je lief is*, Franeker (Van Wijnen), 2008.
- Sue Johnson, *Houd me vast. Zeven gesprekken voor een hechte(re) en veilige relatie*, Utrecht (Kosmos Uitgevers), 2017.
- Bram de Blouw, *Drievoudig snoer of zijden draadje? Geloven in het christelijke huwelijk*, Hoenderloo (Novapres), 2017.
- Bram de Blouw, *Voordat je opnieuw ja zegt. Over hertrouwen na een echtscheiding*, Hoenderloo (Novapres), 2013.
- Cocky Drost-de Wit, *Lang leve de liefde. Het boek voor een goed begin van je leven samen*, Zoetermeer (Boekencentrum), 2015.
- Gerrit Gunnink (red.), *Voor de liefde. Een gemeentebreed gesprek over liefdes en relaties*, Barneveld (Vuurbaak), 2009.
- L.M. Vreugdenhil, *Ik beloof je trouw. Bouwstenen voor een gelukkig huwelijk*, Zoetermeer (Boekencentrum), 2002.
- Gary Chapman, *Huwelijk: verbond voor het leven*, Heerenveen (Jongbloed), 2005.

Relatietherapeute Marjan Schutte over werken aan je huwelijk

'Het huwelijk is een zeer bevochten verbinding'

Eén blik in een huiskamer zegt lang niet alles, maar als ze met haar man Johan een avondwandeling maakt in de binnenstad van Zwolle ziet relatietherapeute Marjan Schutte-Bultman wel wat er mis kan gaan in een huwelijk. 'De één kijkt televisie, de ander is verdiept in de smartphone. Dat raakt me. Is er nog verbinding?'

tekst **Jan Kas** beeld **Passievoortekstenfoto.nl**

Verbinding is wezenlijk voor een huwelijk. 'Aandacht en betrokkenheid zijn essentieel. Als er geen hartscontact meer is, loopt een relatie vast. Dan verlies je elkaar. Ieder leeft dan zijn of haar eigen leven zonder dat er nog liefdevolle verbinding wordt ervaren.' Marjan Schutte hoort daar veel over in de sessies met cliënten. 'Man en vrouw groeien uit elkaar. Zijn ze nog wel echt ontvankelijk voor de ander en toegewijd aan elkaar?' In de therapiegesprekken noemen de partners allerlei oorzaken waardoor de huwelijksrelatie niet meer op de eerste plaats komt: onze kinderen hebben veel aandacht nodig, het werk slokt veel tijd op, mijn partner heeft psychische problemen, mijn moeder vraagt zorg en

aandacht, we zijn in een sleur beland. 'Het is heel divers, en dan hebben we het nog niet eens over de gevolgen van verslaving of vreemdgaan', zegt Marjan. 'Gaandeweg een huwelijk verander je ook. Als je partner niet meegroeit of niet ziet waar de ander is, kun je langs elkaar heen gaan leven. Ook kerkelijke ontwikkelingen kunnen een relatie onder druk zetten. Je kunt elkaar kwijtraken in kerkelijke visies en interpretaties van de Bijbel. Of er zijn problemen op seksueel gebied. Je ervaart geen tederheid meer of vrijen is er niet meer bij. Deze thema's veroorzaken pijn en eenzaamheid in het huwelijk, zo blijkt in de gesprekken. Er is vaak veel geworstel en gebrokenheid. In de therapie gaan partners weer op zoek

naar elkaar. Ze leren: niet hij of zij is de vijand of schuldige. Ze ontdekken dat iets anders verwijdering tussen hen geeft.'

Vlucht

Sociale media zijn volgens Marjan een valkuil waardoor partners vooral opper-

Marjan Schutte-Bultman werkt als vrijgevestigd gezondheidszorgpsycholoog. In haar praktijk DOORKIJK geeft ze onder meer relatietherapie en 'Houd me vast'-cursussen. Zo'n cursus verzorgt ze desgewenst ook in kerkelijke gemeenten.

Marjan Schutte: 'Ik merk vaak dat we het moeilijk vinden om op een dieper niveau contact te maken en onze gevoelens uit te wisselen.'

vlaklig contact hebben. 'Ik merk vaak dat we het moeilijk vinden om op een dieper niveau contact te maken en onze gevoelens uit te wisselen. In relatiegesprekken hoor ik de één tegen de ander zeggen: "Als je thuiskomt, heb je alleen maar aandacht voor je telefoon, niet voor mij." Dat kan ook een vlucht zijn. Het is makkelijker om daar je aandacht aan te geven dan aan je partner met wie je moeilijk verbinding maakt. Waar leren we trouwens nog verdiepende gesprekken te voeren, die verbindend zijn? We gaan minder naar onze binnenwereld, waar onze diepste angsten en behoeften leven. God roept ons op om onze verlangens en zorgen kenbaar te maken. Het huwelijk mag een oefenplaats zijn om dat ook onderling in praktijk te brengen. Onze verbonds-God is een God van verbinding, vanuit liefde. Die God roept tevoorschijn. Kun je dat als partners ook? De ander tevoorschijn roepen?'

Wat is dat dan?

'Elkaar vragen: waar ben je? Niet zozeer: is er wat?, maar: waar ben jij? Hebben we contact?'

De eerste keer dat God in de Bijbel vraagt: 'Waar ben je?' was er wel wat aan de hand...

'Dat was inderdaad een confronterende vraag. Tegelijk kun je hem ook uit liefde stellen: Ik mis je! Er staat iets tussen ons in. Ik wil graag samen met je opwanden, maar waar ben jij? Trouwens, als God gekwetst wordt in wat Hij van ons vraagt, geeft Hij ook duidelijk aan: hier ga je over de schreef, dit is mijn grens. Dat kun je ook als partner doen. Je kunt zeggen: je kwetst me als je dit zegt, zo wil ik niet dat je met me omgaat. Leren weer in contact te komen is de basis voor een liefdesrelatie. Voorwaarde daarvoor is dat je goed in contact bent met jezelf. Ben ik me bewust van mijn

gevoelens? Pik ik mijn lichaamssignalen op?'

Het baart me zorgen dat huwelijkspartners weinig met elkaar spreken over wat er op dat moment in hen leeft. Natuurlijk, de waan van de dag en alle externe prikkels vragen veel aandacht. Iedereen is druk, de agenda is vol. En als we dan tijd hebben om met elkaar te spreken, gaat het over: hoe regelen we dit, we hebben nog een verjaardag daar en wie doet de boodschappen? Over praktische zaken, niet over de relatie en hoe het met ons beiden daarin gaat. Daar moet je bewust de agenda voor leegmaken.'

Marjan adviseert: 'Plan een avond in de week vrij zodat je elkaar echt spreekt. Hoe gaat het met ons? En hoe is het met jou? Sta er eens bij stil hoe je samen begonnen bent. Wat maakte de ander nou aantrekkelijk? Zie je dat nog bij elkaar? Vertel de ander: dit was een moment dat ik me zo verbonden voelde met jou

In de kleur van je hart

Meestal is het nummer van Frank Boeijen 'Denk niet wit, denk niet zwart, denk niet zwart-wit' het enige nummer in *The Passion* dat ik ken. De rest van de songs waarmee de EO de laatste uren van Jezus' lijden, sterven en opstanding wil vertolken, ken ik niet. Maar juist dit jaar bleef het liedje waarmee Boeijen in 1984 de Top 40 haalde bij mij haken. En dat had een reden.

De dagen ervoor was er in de media een heftig debat ontstaan over een antihomopamflet. Het ding was begin die week meegestuurd door het *Reformatorisch Dagblad* en bevatte een bot protest tegen een reclamecampagne waarin twee mannen elkaar zoenden. U herinnert zich het verloop nog wel, denk ik: de hoofdredacteur van het *RD* bracht die week veel tijd door in Hilversumse studio's en op sociale media ging men los op wat 'homofob beleid' genoemd werd. Binnen no-time was er onder aanvoering van een marketingvaardige christen 6.000 euro opgehaald om in de krant ruimte voor een pro-homoadvertentie te kopen.

>> Het zwart-witdenken blijkt nog best vitaal en vinnig te zijn <<

Er is een aantal onderwerpen waarover het simpelweg lastig is afgewogen en harmonieus van gedachten te wisselen, ook onder gereformeerde christenen. Ze zijn zo verweven met eigenheid, emotie, standpunten en principes dat – hoe we ook proberen het gesprek begripvol te voeren – vroeg of laat de stellingen betrokken worden. Het zwart-witdenken dat we wellicht dachten achter ons gelaten te hebben, blijkt dan nog best vitaal en vinnig te zijn.

Is dat erg? Ik vind dat geen gemakkelijke vraag. Als nieuwe hoofdredacteur van *OnderWeg* heb ik een missie die drie doelen telt: bewaren, verbreden en vernieuwen. In dat vernieuwen ligt mijns inziens ook het geheim besloten voor een respectvol gesprek over heikele thema's in de kerk. Paus Franciscus geeft hier in zijn recent verschenen apostolische exhortatie mooie woorden aan. 'Laat je omvormen, laat je vernieuwen door de Geest', schrijft hij. Een kerk waarin gelovigen functioneren vanuit ontvangen liefde en genade is in alle opzichten een vruchtbare kerk.

Kijk, als we ons daar dagelijks voor openstellen (heette dat vroeger niet de 'dagelijkse bekering'?) dan ga je denken 'in de kleur van je hart', zoals Boeijen even later in zijn liedje zingt. Daar teken ik voor.

Esther de Hek,
hoofdredacteur *OnderWeg*

of sterke geborgenheid heb ervaren. Waar hoop ik op in ons huwelijk? Wat zou ik nog meer van je willen? Of andersom: hoe kan ik een betere partner voor je zijn? Heb jij nog verlangens naar mij toe? Zonder claims te leggen kan de relatie onderwerp van gesprek zijn.

In elk huwelijk zijn verbeterpunten. Iedereen heeft op een gegeven moment blinde vlekken en je kunt steeds in dezelfde patronen terugvallen. Spreek ook over de seksuele relatie: hoe fijn hebben we het nog samen? En wat zou je daarin willen veranderen? Natuurlijk moet het gesprek ook gaan over conflicten die steeds terugkomen. Als het vaak schuurt, moet dat bespreekbaar worden. Niet pas als het echt vastloopt en relatietherapie nodig is, maar in een veel eerder stadium.'

Schroom

Marjan ziet voor de kerk een rol van betekenis in het bespreekbaar maken van het huwelijk. 'Het huwelijk is een zeer bevochten verbinding. De duivel grijnst bij alles wat kapotgaat in de liefde. Hoe meer, hoe mooier. Juist kerken zouden daarom moeten zorgdragen voor liefdevolle huwelijken. De huwelijksbelofte wordt uitgesproken voor God én de gemeente.

>> 'De duivel grijnst bij alles wat kapotgaat in de liefde' <<

Zelf ben ik op latere leeftijd getrouwd. Als ik huisbezoek kreeg, vroeg de ouderling of dominee meestal hoe het was om alleenstaande te zijn. Die vraag was ik gewend. Toen ik bij getrouwde vrienden informeerde of hun weleens gevraagd werd hoe het is om met elkaar getrouwd te zijn, bleek dat nooit te gebeuren. Blijkbaar is er schroom om daarnaar te vragen. Stel je voor: wat voor beerput trek je open? Een ouderling of pastoraal bezoeker wordt daar doorgaans ook niet voldoende voor toegerust. Toen ik pastoraal werker in een gemeente was, heb ik gemerkt dat mensen het over het algemeen fijn vinden om erover te kunnen vertellen.

Marjan Schutte: 'Sta er eens bij stil hoe je samen begonnen bent. Wat maakte de ander nou aantrekkelijk?'

Wat trekt jullie zo in elkaar aan? Vertel eens van een mooi moment in jullie relatie? En naast de vreugdevolle kanten kunnen ook verdrietige aspecten van de

relatie het gespreksonderwerp zijn.' Gemeenteleden kunnen hier onderling, bijvoorbeeld in kleine kringen, ook vrijmoediger in leren zijn, zegt Marjan. 'Als je vermoedt dat er wat aan de hand is in een relatie, kun je aftasten of er openheid voor een gesprek of wellicht behoefte aan steun is.'

Je vraagt niet zo snel aan een ander: gaat het wel goed met jullie huwelijk?

'Nee, maar het zou mooi zijn als dat op een natuurlijke manier een gespreksonderwerp kan zijn. Je vraagt wel: hoe is het met je? Dan kun je toch ook vragen: hoe is het met jullie samen? Zoals je ook vraagt: hoe is het met jullie kinderen?'

Dat vraag je veel makkelijker...

'Dat is ook zo. Het is kwetsbaar. Er rust een taboe op relatieproblemen, we komen er niet snel mee naar buiten. Je voelt je immers al snel falen. En je praat ook over de ander, over je partner. Bovendien kan het onveilig voelen: waar belandt mijn verhaal?'

In een vastgelopen relatie is er vaak veel pijn. Als je over je problemen begint te

vertellen, kun je nog meer pijn oplopen als een ander er een oordeel over heeft of allerlei adviezen geeft. Het kan heel pijnlijk zijn als iemand zegt: ik snap niet waarom je nog verder gaat met hem, ik had 'm allang de deur uitgezet. Dan stuit je op onbegrip, terwijl je juist steun zoekt omdat je wél verder wilt met hem, maar niet weet hoe.'

Hoe begin je er als buitenstaander dan over?

'Het helpt misschien als je iets over je eigen huwelijk zegt, hoe je dat ervaart en wat je daarin ingewikkeld vindt. Je hoeft daarbij niet gelijk de diepste kwesties op tafel te leggen, je kunt ook vertellen dat je het best lastig vindt om tijd vrij te maken voor elkaar. Vraag bijvoorbeeld: "Hoe doen jullie dat eigenlijk? Ik vind het zo leuk om elkaar te verrassen, eens per kwartaal hebben we een verrassingsvrijdag. Doen jullie ook zoiets?" Als je jezelf kwetsbaar opstelt, kan dat een gesprek over elkaars relatie openen.'

Jan Kas is freelance journalist.

Vier tips voor gemeenten

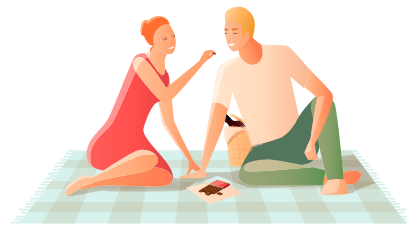
Wat kunnen kerkelijke gemeenten doen om huwelijken te begeleiden? Vier suggesties van Marjan Schutte.

1. Toen wij trouwden, hebben we onze getuigen verzocht om ons te blijven bevragen op ons huwelijk. Soms roepen we hen daarvoor ook bij elkaar. We hebben buddies nodig. Je zou in een gemeente een jong stel aan een ouder paar kunnen koppelen, om in een ontspannen en veilige omgeving te delen wat ze mooi en moeilijk vinden aan het huwelijk. Ze kunnen van elkaar leren en elkaar steunen en bemoedigen. Of met elkaar vieren als ze zegen ervaren in hun huwelijk.
2. Kerken kunnen positieve aandacht aan het huwelijk geven door op gezette tijden, bijvoorbeeld een paar avonden in het jaar, echtparen uit te nodigen om samen het huwelijk te vieren. Zo mogelijk stellen in dezelfde fase van het huwelijk: met kleine kinderen, 25 jaar getrouwd, net met pensioen. Eerst
3. Als een relatietherapeut eens spreekuur zou houden in de kerk, kunnen gemeenteleden met vragen rondom hun huwelijksrelatie vrijblijvend hun verhaal doen en er met de therapeut over doorpraten om inzicht te krijgen waar het misgaat en te ontdekken hoe het anders kan.
4. Voor stellen die hun relatie willen verbeteren, geven Johan en ik Houd me vast-cursussen. Bij veel deelnemers ontstaat een diepere emotionele verbinding met elkaar. Ze leren negatieve patronen in hun relatie te stoppen en onderliggende emoties en behoeftes te herkennen. Ze leren weer contact te maken. Een heel simpele oefening is dat de partners elkaar een minuut lang in de ogen kijken, zonder wat te zeggen. Dat gaan we vaker doen, zeggen deelnemers die 25 jaar getrouwd zijn.

Hoe kun je getrouwde gemeenteleden toerusten en ondersteunen in hun huwelijk? Drie voorbeelden van gemeenten die er werk van maken.

tekst **Bram Beute en Peter Hommes**

Leidschenveen-Ypenburg: cursus voor christenen en niet-christenen

In Leidschenveen-Ypenburg organiseert de christelijke beweging HECHT een relatiecursus voor christenen en niet-christenen. Ds. Arnout Francke zet zich sinds twee jaar samen met andere christenen in voor het stichten van een nieuwe geloofsgemeenschap in het Haagse stadsdeel Leidschenveen-Ypenburg. Centraal staat daarbij ontmoeting. 'Ontmoeting met elkaar en misschien ook wel met God', zegt de voorganger. 'De mensen in deze Vinex-wijken zijn over het algemeen hartstikke druk en genieten van mooie ontmoetingen. Die proberen we te faciliteren. Daaronder valt ook de relatiecursus Ik ook van jou. Deze cursus is gebaseerd op de Marriage Course, maar zo noemen we het niet, omdat iedereen die zich in een relatie aan een ander verbonden heeft welkom is.'

Francke vindt het spannend werk, 'want op doorvragen naar de relatie van een ander rust een taboe. In de kerk zijn we gewend om elkaar een spiegel voor te houden. Dat is buiten de kerk veel minder gewoon. Zo'n cursus wordt door sommigen daarom als betuttelend gezien. Toch doen er zestien stellen mee,

die niet allemaal gelovig zijn. Er is zelfs een wachtlijst.'

Diner

HECHT hield vooraf een informatieborrel om mensen te vertellen wat de cursus inhoudt. Daar werd enthousiast op gereageerd. Francke: 'We hebben de deelnemers van tevoren uitgelegd dat er ook christelijke elementen in de cursus zitten. Daar worden mensen dus niet door overvallen. Tegelijk is er ruimte genoeg om dat naast je neer te leggen.'

Voor de cursus wordt samengewerkt met een restaurant dat een leerwerkplek voor jongeren is. Verder ondersteunt het stadsdeel het initiatief met subsidie, omdat het wordt gezien als preventie tegen echtscheiding. Stellen betalen 175 euro voor zeven avonden, waarbij ze elke avond een diner krijgen.

'Elk stel zit aan een eigen tafeltje. Ze krijgen eerst het voorgerecht en het hoofdgerecht. Daarna draaien we stukken uit de video van de Marriage Course. Tijdens het toetje werken de deelnemers aan "de grote opdracht". Dat is bijvoorbeeld een vragenlijst, waardoor stellen ontdekken hoe verschillend ze tegen

belangrijke dingen in hun relatie aankijken. Het goede van de cursus is dat er allerlei belangrijke thema's worden aangestipt die je in je relatie lang niet altijd bespreekt.'

Gemakkelijk

De stellen hebben tijdens de cursus eigenlijk geen contact met elkaar en kennen elkaar meestal niet. Ieder stel doet voor zichzelf de cursus. Na afloop krijgen de deelnemers een goodiebag mee met informatie over HECHT. Ook wordt er in het evaluatieformulier gevraagd of mensen na de cursus nog verder contact willen houden.

Voordeel van het werken met het materiaal van de Marriage Course is dat het daarmee gemakkelijk te organiseren is. Nadeel is dat er niet iemand is die iets vertelt; je kijkt samen naar een video. Het materiaal is soms wat oud en traag, en bovendien in het Engels. 'Misschien zou het goed zijn als we iets meer tijd voor een gesprek hebben en een kortere video laten zien', zegt Franck.

Meer informatie over de cursus 'Ik ook van jou' zoals HECHT die organiseert is te vinden op hecht-ivyp.nl/ikookvanjou.

Maassluis: openheid geeft openheid

In de NGK Maassluis wordt vanuit verschillende invalshoeken huwelijksvoorbereiding gegeven.

Stellen die nadenken over trouwen of stellen die een tweede huwelijk aangaan, kunnen meedoen met de Love Affair. Hierbij ga je als stel in gesprek over het werken aan je relatie. Er zijn ook oefeningen en gesprekken in groepsverband. Zo kun je leren van elkaar en tegelijkertijd bouwen aan relaties in de gemeente. Het is deze combinatie van individuele en groeps gesprekken die de cursus sterk maakt.

De cursus bestaat uit vijf tot zes avonden. Eerst wordt met elkaar gegeten. Aan het eten, een meergangendiner, wordt veel aandacht besteed. Tijdens de maaltijd worden allerlei oefeningen gedaan om elkaar beter te leren kennen. Daarna wordt een thema besproken, zoals hechting, verschillen van elkaar, communicatie, intimiteit en seksualiteit, geestelijke eenheid en de vijf talen van de liefde. Als stel doe je allerlei opdrachten en ga je met elkaar in gesprek over het onderwerp.

Het materiaal voor de avonden wordt telkens aangepast met onderwerpen die passen bij de groep. Hierbij wordt geput uit allerlei christelijke boeken op het gebied van relatievorming en huwelijk. Ook wordt gebruikgemaakt van filmpjes op YouTube (bijvoorbeeld over de verschillen tussen man en vrouw) en allerlei powerpoints.

Qualitytime

Voor getrouwde stellen die al langer

onderweg zijn, is er de Marriage Course. Dit wordt interkerkelijk opgepakt en is bedoeld voor stellen binnen én buiten de gemeente.

De avond begint met een maaltijd als koppel, in een leuke en romantische sfeer. Je bent echt samen uit en wordt zo 'gedwongen' tot een goed gesprek. Vervolgens is er een praatje over een onderwerp, waarna je als koppel opdrachten maakt en bespreekt. Je schrijft hierbij eerst je eigen antwoorden op, daarna deel je ze met elkaar. Hierdoor kunnen gedachten en gevoelens goed worden verwoord en loop je minder het risico om in een discussie terecht te komen.

Op zeven avonden worden verschillende onderwerpen belicht, zoals sterke fundamenten leggen, communicatie, omgaan met conflicten en seksualiteit. Daarnaast zijn er huiswerkopdrachten voor de week erna, om samen het onderwerp verder te bespreken en qualitytime in te plannen. De zeven avonden worden in een tijdsbestek van tien weken gegeven, zodat zich voor de qualitytime een bepaald patroon kan ontwikkelen.

Veel van de aangereikte principes zijn gebaseerd op de Bijbel. Soms worden ook voorbeelden en teksten uit Bijbel geciteerd. Omdat het erin verweven is, is het ook voor niet-christenen makkelijk te volgen.

Kwetsbaarheid

Er is in Maassluis ook aandacht voor huwelijkspastoraat, want het spreken over je relatie is niet eenvoudig, zeker niet als er problemen zijn. Er is een echtpaar

beschikbaar waar stellen terecht kunnen om over hun relatie door te praten. Het echtpaar probeert mede vanuit hun eigen ervaringen en kwetsbaarheid het koppel verder te helpen en met hen mee te lopen. Ook wordt er samen gebeden, zodat de ervaren problemen voor God kunnen worden gebracht en samen gezocht kan worden naar Gods plan voor het huwelijk.

Bij al deze vormen van huwelijksvoorbereiding worden onderwerpen besproken die niet zomaar op tafel komen in een huwelijk. Door kwetsbaarheid te stimuleren rond een specifiek thema wil de gemeente meer openheid creëren, waardoor relaties (weer) kunnen opbloeien. Dat onder het motto: openheid geeft openheid!

>>

Kampen: huwelijkskursussen en een huwelijks-apk

Corry Blijdorp en haar man Aldert gaven tot vier jaar geleden regelmatig huwelijkskursussen in de Eudokiakerk (GKv) in Kampen. Ze schreven vooraf een stukje in het kerkblad, waarop stellen zich konden aanmelden. 'Er lijkt de laatste jaren minder belangstelling voor te zijn', zegt Corry. 'Maar we vinden ook dat het niet ons ding moet zijn. Het zou iets van de hele gemeente moeten zijn, als gemeente moeten we elkaar helpen in het huwelijk. Dat laatste gebeurt trouwens wel in één van de groepen die we ooit een cursus hebben gegeven. De stellen daarvan komen eens per jaar weer bij elkaar voor een, zoals ze het zelf noemen, huwelijks-apk. Ze hebben het dan gezellig met elkaar, maar stellen elkaar ook vragen. En ze vragen echt door.'

De cursussen van Corry en Aldert begonnen altijd met een Bijbelstudie. Daarna werd een bepaald thema uitgewerkt. Voor de keuze van de thema's greep Corry terug op de dingen die ze in haar werk als relatietherapeut tegenkomt. 'Een aantal thema's lieten we door de

deelnemers kiezen, maar sommige behandelden we altijd: wensen en verwachtingen, je gezin van herkomst, seksualiteit, gezamenlijke geloofsbeleving, geloofsofvoeding en het speelveld. Bij het laatste thema vergeleken we het huwelijk met een volleybalveld. Het is in een huwelijk belangrijk dat je op je eigen helft blijft spelen en niet voor de ander gaat denken, invullen of bepalen. Je moet je eigen ruimte innemen. Wat denk jij, wat wil jij, wat voel jij, wat heb jij nodig? Ik denk dat deelnemers daar veel aan hadden. Ik hoor af en toe van voormalige deelnemers terug dat hen dat helpt.' Een ander spannend thema was seksualiteit. 'Daarbij splitsten we de groep op in een mannen- en een vrouwengroep. Dat gaf veel vertrouwdeheid en ruimte om open hierover te praten.'

Opluchting

Na de Bijbelstudie en de inleiding van het thema moesten de stellen met een opdracht aan het werk. Daarna werden de opdrachten in de hele groep bespro-

ken. 'Dat was wel spannend. Veiligheid is dan heel belangrijk. Soms begonnen we daarom met een voorbeeld van onszelf, bijvoorbeeld over hoe wij ruziemaakten. Het samen bespreken van die opdrachten was heel goed, vooral omdat het veel herkenning geeft. Stellen hebben vaak dezelfde problemen. Dat geeft opluchting en ruimte.'

'De meeste stellen waren nog niet zo heel lang getrouwd', vertelt Corry. 'Soms dacht ik: zijn wij niet veel te oud voor hen? Maar het was misschien ook wel goed. Als ze zagen dat wij het al zo lang met elkaar hadden uitgehouden, gaf hun dat soms ook weer hoop.'

Bram Beute is predikant van de GKv Kampen-Zuid. Peter Hommes is predikant van de GKv Leusden. Beiden zijn redacteur van *OnderWeg*.

Studiedeputaatschap homoseksualiteit aan de slag

Het door de GKv-synode ingestelde studiedeputaatschap homoseksualiteit is met zijn werk begonnen. De opdracht is na te gaan 'of er reden is om de klassieke kerkelijke benadering van homoseksualiteit bij te stellen en of daarbij hernieuwde kerkelijke eenstemmigheid kan groeien'. Daarbij moeten eerdere studies van verwante kerken in binnen- en buitenland benut worden. Het deputaatschap bestaat uit Maarten van Loon (predikant GKv Dalfsen), Wolter Rose (universitair hoofddocent TU Kampen), Els van Dijk (directeur Evangelische Hogeschool, lid CGK Veenendaal), Jan Mudde (predikant NGK Haarlem) en Wytze Bijleveld (stafwerker bijzondere zorg NGK Houten). Er is nog één vacature.

GKv- en NGK-zending samen op weg

De zendingsorganisaties in de NGK en Verre Naasten (de landelijke missionorganisatie van de GKv) gaan samenwerken. Dat is de uitkomst van een beraad op 17 maart in Amersfoort. Bedoeling is dat de NGK-zendingsorganisaties bij Verre Naasten dezelfde ondersteuning krijgen als de regionale samenwerkingsverbanden van GKv-gemeenten rond mission. De NGK kent vier regionale samenwerkingsverbanden die steun geven aan een tiental partnerkerken met eigen predikanten en zo'n vijftig preekplaatsen, allemaal in Kwazulu-Natal, Zuid-Afrika. Het GKv-label van Verre Naasten kan op termijn verbreed worden, liet voorzitter Albert Veerman weten.

GKv Zuidwolde opgeheven

De GKv Zuidwolde wordt per 9 juli 2018 opgeheven. De belangrijkste redenen zijn een teruglopend ledental (83), het moeilijk kunnen vervullen van de ambten en een gebrek aan jonge gezinnen. Na enkele jaren van bezinning op de toekomst is het opheffingsbesluit in de afgelopen maanden door de kerkenraad samen met de gemeente genomen. De afscheidsdienst vindt op zondag 8 juli plaats.

Komen en gaan

Aangenomen naar de CGK/GKv/NGK Deventer: C. van den Berg (GKv Dronten-Zuid). Rien en Tjakkeliën van den Berg worden begeleiders van het Jongerenklooster in klooster Nieuw Sion in Diepenveen; naar de GKv/NGK Wapenveld (De Brug): R.T. Vellinga (Ens) in deeltijd voor een periode van twee jaar; naar de GKv Pijnacker-Nootdorp: kandidaat M. A. van der Welle (Kampen), die bedankte voor de GKv Amersfoort-Zuid; naar de GKv Bergentheim: L.R.J. Kramer (GKv Spaarburg-Zuid), die bedankte voor de GKv Apeldoorn-Centrum, de GKv Berkel en Rodenrijs en de GKv Nijkerk-West.

Ds. R. van Wijnen (GKv Zuidlaren) is op zijn verzoek door de kerkenraad uit zijn ambt ontheven. Eerder was bekendgemaakt dat de predikant zich schuldig had gemaakt aan grensoverschrijdend gedrag in een pastorale relatie. In 2017 oordeelde de GKv-synode dat de door de kerkenraad gekozen weg van ontslag niet de juiste was.

Kernredactie

Bram Beute, Debbie den Boer, Esther de Hek (hoofdredacteur), Peter Hommes, Leendert de Jong (hoofdredacteur), Pieter Kleingeld, Erik Koning (eindredacteur), Jordi Kooiman (eindredacteur), Maarten van Loon, Karel Smouter, Tineke Verhoeff (beeldredacteur thema).

Brede redactie

Kernredactie plus Rob van Houwelingen, Hans Schaeffer, Peter Strating, Hans Vel Tromp.

Medewerkers

Ad de Boer, Eline de Boo, Han Hagg, Myriam Klinker-De Klerck, Jan Kuiper, Roel Kuiper, Almatine Leene, Bas Luiten, Jan Mudde, Maurits Oldenhuis, Anko Oussoren, Wim van der Schee, Joost Smit, Paul Smit, Jeroen Sytsma, Roel Venderbos, Maarten Verkerk, Martine Versteeg, Dick Westerkamp, Jeannette Westerkamp-Stegeman.

Redactieadres

t Hazeveld 115, 3862 XA Nijkerk, 033-750 67 87, redactie@onderwegonline.nl.

Lezersservice

Voor abonnementen, adreswijzigingen, opzeggingen en bezorgklachten: SPAbonneeservice, A. van Leeuwenhoekweg 34, 2408 AN Alphen aan den Rijn, 088-1102060, administratie@onderwegonline.nl.

OnderWeg in braille, grootletter en audio

OnderWeg is beschikbaar in passende leesvormen bij de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden (CBB). Neem voor meer informatie contact op met de CBB: 0341-565499.

Abonnementenprijzen

Jaarabonnement: € 48,50 (studenten € 24,25,- / Europa € 85,- / buiten Europa € 115,-).

Halfjaarabonnement € 26,75.

Abonnement OnderWegOnline: € 37,50.

Proefabonnement: drie maanden gratis.

Neem voor het afsluiten van een abonnement contact op met de lezersservice (zie hierboven) of vul uw aanvraag online in op www.onderwegonline.nl.

IBAN: NL89INGB0000404945 t.n.v. Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Persvereniging

OnderWeg is een uitgave van de Gereformeerde Persvereniging OnderWeg.

Informatie: Marga van Gent-Petter (secretaris), persvereniging@onderwegonline.nl.

Bestuur Persvereniging

Bernard Bos, Marga van Gent-Petter, Aad Lootens, Hillie van de Streek en Tjirk van der Ziel.

Adverteren

Nico Postuma, 06-139 959 05, adverteren@onderwegonline.nl.

Zie voor de formaten, tarieven en verschijningsdata www.onderwegonline.nl/adverteren.

Vormgeving

Bredewold. Creatie, web & print. Postbus 86, 8090 AB Wezep, 038-376 33 90, fax 038-376 53 03, onderweg@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman B.V., Steinfurtstraat 1, 8028 PP Zwolle, Postbus 1025, 8001 BA Zwolle, 038-467 00 70.

www.onderwegonline.nl

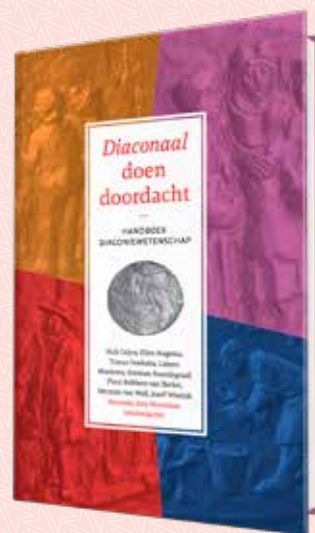
www.facebook.com/onderwegonline

www.twitter.com/onderwegonline

Diaconaal doordacht aan de slag

Veel diaconaal handelen heeft een spontaan karakter: er zijn mensen in nood en die moeten worden geholpen. Tegelijkertijd vraagt diaconaat om bijvoorbeeld beleid, planning en een breed scala aan vormen van handelen en hulpmiddelen. Daarom is het goed om zo nu en dan stil te staan bij vragen als: Wat is diaconaat nu precies? Hoe kan dit (anders) vorm krijgen? Wat valt er theologisch over te zeggen? Om kerken en diaconaal werkers te helpen in dit bezinningsproces zijn er de afgelopen jaren verschillende handboeken diaconiewetenschap verschenen, samengesteld door brede redacties. Zo

verscheen in 2004 bij Kok *Barmhartigheid en gerechtigheid*, gevolgd door *Diaconie in beweging* in 2011 (eveneens bij Kok). Afgelopen februari kwam daar een derde handboek bij: *Diaconaal doen doordacht* (opnieuw Kok). Centraal in dit derde handboek staat de beschrijving, doordenking en evaluatie van tien voorbeelden uit de diaconale praktijk. De praktijkbeschrijvingen worden voorafgegaan door een tweetal artikelen waarin wordt verkend wat diaconaat nu precies is. Het boek eindigt met een reflectie op vier onderwerpen die afgeleid zijn van de praktijkbeschrijvingen, te weten: de maatschappelijke context waarin de

praktijksituaties plaatsvinden, de organisatie van diaconaat, diaconaal handelen, en theologische reflecties op de praktijkbeschrijvingen.

Geloofsopvoeding bij de allerkleinsten

Geloofsopvoeding, daar kun je niet vroeg genoeg mee beginnen. Toch blijkt dat het merendeel van de grote hoeveelheid literatuur over geloofsopvoeding zich richt op al wat oudere kinderen en niet op baby's, peuters en kleuters. Reden voor theologe Erika van Nes-Visscher om het boek *Mosterdzaadjes* te schrijven, een praktisch inspiratieboek voor geloofsopvoeding van kinderen van 0 tot ongeveer 5 jaar. *Mosterdzaadjes* bevat onder andere een korte bezinning op de vraag waarom geloofsopvoeding bij zulke jonge kinderen

al relevant is, handreikingen voor spontane en doelgerichte geloofsopvoeding, informatie over de ontwikkeling van jonge kinderen en wat dit betekent voor de geloofsopvoeding, en portretten van ouders die vertellen hoe zij de geloofsopvoeding vormgeven. Daarnaast geeft het boek concrete handvatten voor het creëren van gezinsmomenten en zijn er twaalf van deze gezinsmomenten uitgewerkt om direct in je gezin te kunnen gebruiken. Het boek is zowel geschikt voor eigen gebruik als voor gespreksgroepen in de kerk.

Nadenken over de staat Israël

Dit jaar herdenkt de staat Israël zijn zeventigjarig bestaan. Dit is aanleiding voor velen om extra aandacht te besteden aan Israël. Zo ook voor de makers van de serie *Geloven op goede gronden* (uitgegeven bij Boekencentrum). Zij publiceerden het boekje *12 artikelen over Israël*, een boek dat tot doel heeft een bijdrage te bieden aan de gedachtevorming rond dit thema en de verschillende visies die er bestaan. Het boek bevat twaalf beknopte bijdragen, geschreven door verschillende theologen, over diverse onderwerpen die met Israël te maken hebben. Het Bijbels spreken over Israël vormt het vertrekpunt van het boek. Vervolgens wordt vanuit kerkhistorisch en theologisch perspectief naar Israël gekeken, gevolgd door bijdragen met raakvlakken aan de actualiteit. Het boek sluit af met een bijdrage over Israël in het licht van het einde der tijden. Alle hoofdstukken worden afgesloten met twee gespreksvragen, wat het boek ook geschikt maakt voor bespreking op een kring of in de kerkraad.

Onze relaties en de Bijbel

Eén van de manieren om naar de Bijbel te kijken is door de lens van relaties. De Bijbel laat ons immers zien hoe God een relatie met mensen aangaat en leert ons hoe we relaties met God en met elkaar kunnen opbouwen. Auteur Matt Bird kiest ervoor om in zijn nieuwste boek, *Het boek over relaties* (uitgeverij Plateau), de Bijbel door deze lens te bekijken en formuleert 28 principes aan de hand van bekende Bijbelverhalen die ons kunnen helpen onze relatie met God en met elkaar vorm te geven. Enkele voorbeelden van de principes die Bird bespreekt zijn volledige vrijheid, kwetsbaar vertrouwen, echt luisteren, goed van mening kunnen verschillen, en volledige verzoening. Via www.bol.com/nl/f/het-boek-over-relaties/9200000087974429 kun je alvast een kijkje nemen in *Het boek over relaties*.

>> Column

Kop van Jut

Als de dominee voorbijgaat, valt er allang geen eerbiedige stilte meer. Er wordt rustig doorgepraat over houdbaarheid en toekomst van het predikantschap. Onlangs belegden vrolijk-orthodoxe kerken een studiedag rond dit lijdend voorwerp. In de categorie kommer en kwel vormen de vastloper, de losmaker, de opbrander en de pijpendanser samen een kwartet. Het probleem wreekt zich in een dalende instroom op de opleiding. Want welke jonge creatieve geest wil zich nog in dit wespennest steken?

Maar wat is het probleem eigenlijk? Kortweg komt het neer op een botsing tussen verschil en verwachting in de kerk. Uiteenlopende idealen en geestelijke leegte in de kerk worden geprojecteerd op de voorganger. Als de context snel verandert terwijl de predikant niet meegroeit, gaat het mis. De dominee wringt zich in een spagaat om zich terug te vinden in een gordiaanse knoop. Het eindspel laat zich raden. Herders vallen door de mand als schaap met drie of vier poten en worden door handige hr-managers richting outplacement begeleid. Want wie wil nog vastzitten aan een haperende voorganger?

>> De dominee wringt zich in een spagaat om zich terug te vinden in een gordiaanse knoop <<

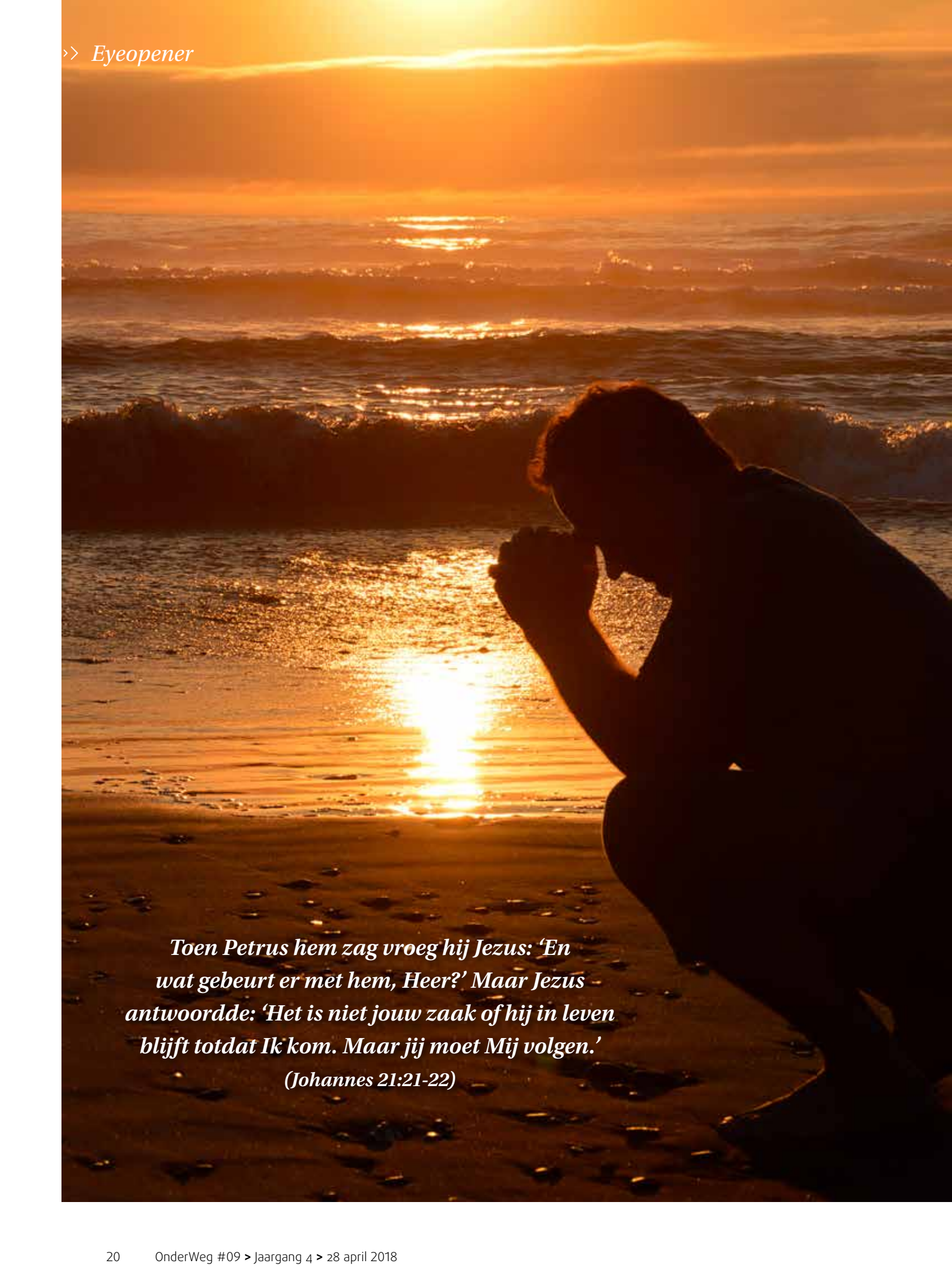
Nu kun je aan zo'n rampscenario wel wat vijven en zessen kwijt. Is het fair om elke verwachting of teleurstelling in de zwarte schoenen van de voorganger te schuiven? Is verbinding voor onbepaalde tijd wel de manier om aan een kerk verbonden te zijn? En wordt in een plurale context de voorganger niet automatisch een grijze peoplemanager?

In ieder geval zullen we nog wel een tijdje in deze perfecte storm zitten. Goed om als voorganger dan niet in de slachtofferrol te kruipen. Een blik in de spiegel kan daarbij helpen, met een linker- en rechterrijtje. Wie ben je als voorganger? Wel vol van Jezus. Niet van de hype. Wel leergierig. Niet onverschillig. Wel van het kruis. Niet op de strepen. Wel voor de mensen. Niet van de stenen.

In deze beperking en kwetsbaarheid kan de Meester zichtbaar worden. En wie weet helpt het om weer samen te komen rond het kruis. Want als je zelf van je voetstuk stapt, wat heb je dan te verliezen?

Joost Smit is predikant van de Ontmoetingskerk (GKv) in Amersfoort-Vathorst.

Toen Petrus hem zag vroeg hij Jezus: 'En wat gebeurt er met hem, Heer?' Maar Jezus antwoordde: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat Ik kom. Maar jij moet Mij volgen.'

(Johannes 21:21-22)

Hoogstpersoonlijke navolging

Petrus en Johannes hebben beiden een bijzondere positie in de leerlingenkring rond Jezus en dat weten ze van elkaar. Vandaar die vraag van Petrus over Johannes' toekomst. Maar Jezus maakt duidelijk dat ze ieder persoonlijk voor Hem zullen moeten kiezen en dat ze niet voor elkaar Hem kunnen navolgen.

tekst **Jan Mudde**

In *Het paard en de jongen*, één van Lewis' Narnia-verhalen, is de hoofdpersoon een weesjongen met een stevig minderwaardigheidscomplex. Hij heet Shasta en zijn lot raakt gaande het verhaal verstrengeld met dat van een pedante en bijdehante jongedame, Aravis genaamd. Een levensgevaarlijke leeuw echter – de lezer weet dat het Aslan is – verwondt Aravis, zodat Shasta alleen verder moet om een uiterst belangrijke missie te volbrengen. Later vraagt Shasta de leeuw waarom hij Aravis verwond heeft. De leeuw antwoordt: 'Kind, ik vertel je jouw verhaal, niet het hare. Ik vertel iedereen alleen zijn eigen verhaal.'

Of Lewis bij het schrijven van deze zinnen aan Jezus' gesprek met Petrus heeft gedacht, weet ik niet. Mocht het zo zijn, dan raakt hij aan enkele lagen die zeker in Jezus' woorden zitten. Om te beginnen een ontroerende en vertroostende. Iedereen heeft zijn verhaal, jij het jouwe, ik het mijne. Ons leven is geen willekeurige aaneenschakeling van toevalligheden, het hangt niet van geluk en domme pech aan elkaar, nee, het is opgenomen in een plan waarvan God het fijne weet. 'In uw boek stond reeds te lezen, wat eens mijn levensweg zou wezen' (Psalm 139:9 berijmd). Dit te weten raakt me diep. In Jezus' reactie op Petrus zit echter ook een kritische noot – net als in die van Aslan op Shasta.

Raadselachtig

Het slot van het evangelie naar Johannes heeft iets mysterieus. Petrus is net door de Heer in ere hersteld (Johannes 21:15-17). Direct daarop (vers 18-19) confronteert Hij Petrus met het gevolg daarvan. Hij vertelt hem 'zijn verhaal': 'Wanneer je oud wordt zullen anderen over jouw lot beslissen. Ze zullen je handen grijpen, je je gordel omdoen

en je brengen waar je niet naartoe wilt.' De schrijver onthult vervolgens dat deze woorden betrekking hebben op Petrus' sterven. Waarna hij vervolgt met wat Jezus nog meer tot Petrus te zeggen heeft: 'Volg Mij.' Doordat die woorden op zichzelf staan, krijgen ze een extra accent. Dan ziet Petrus dat de leerling voor wie Jezus een bijzondere genegenheid heeft hen volgt en hij vraagt Jezus naar zijn verhaal. Waarop Jezus zegt: 'Het is niet jouw zaak of hij in leven blijft totdat Ik kom. Maar jij moet Mij volgen.' Raadselachtige woorden, die dan ook voor misverstand vatbaar waren (zie vers 23).

Koppel

Om zicht te krijgen op wat hier speelt, is enig speurwerk nodig. Over Jezus' 'lievelingsleerling' wordt vijf keer gesproken in het Johannesevangelie. Uit wat we over hem te weten komen, blijkt dat hij heel vertrouwd met Jezus was, meer dan de andere leerlingen. Niet voor niets draagt de gekruisigde Heer hem op om de zorg voor zijn moeder op zich te nemen (Johannes 19:25-27). Maar in vier van die vijf gevallen dat het over deze leerling gaat, speelt ook Petrus een rol (zie 13:23-25; 20:2-9; 21:7; 21:20-24). Zoom je vervolgens in op de verhouding tussen Petrus en Johannes, dan blijken beiden zich bewust te zijn van de bijzondere positie van de ander binnen de leerlingenkring. Zo ligt de geliefde leerling tijdens Jezus' laatste maaltijd direct naast Hem aan tafel. Als Jezus zegt dat één van de leerlingen Hem verraden zal, wil Petrus weten wie. Maar, hij laat het Johannes aan Jezus vragen! Waaruit blijkt dat hij de voorrechte plaats van deze leerling erkent en respecteert. Johannes op zijn beurt respecteert het primaat van Petrus. Op de dag van de opstanding snellen zij beiden naar het

>>

graf. De geliefde arriveert het eerst, maar wacht op Petrus, waarop die als eerste het graf betreedt.

Opvallend is ook de gang van zaken tijdens de visvangst na de opstanding. De geliefde herkent als eerste de heiland en fluistert dat Petrus in. Waarop Petrus overboord springt en naar de wal zwemt.

Petrus en Johannes vormen een koppel. Johannes aanvaardt Petrus' leidinggevende rol en Petrus respecteert Johannes' vertrouwenspositie. Tussen haakjes: is dat geen prachtig plaatje van hoe leidinggevend in de kerk met elkaar om zouden moeten gaan?

Terug naar onze tekst. Jezus stelt Petrus aan als herder van zijn kudde. Vervolgens bereidt Hij Petrus erop voor dat hij als martelaar sterven zal. En met klem voegt Hij daaraan toe: 'Volg Mij!' Dan, direct daarop, vraagt Petrus naar Johannes' lot. In het licht van wat we inmiddels over de relatie tussen Petrus en Johannes weten is dit niet alleen een blijk van nieuwsgierigheid, maar ook van aan- en afhankelijkheid. Ik hoor er dit in: 'Heer, ik moet deze weg gaan, maar... ga ik die alleen, of gaan we 'm samen?'

Verkeerd gericht

Het is zo herkenbaar. Mannen steunen op hun vrouw en omgekeerd. Ouders steunen op hun kinderen en omgekeerd. Vrienden steunen elkaar. Zo is het goed, en zo heeft God het ook gewild. Ook voor ons leven met de Heer hebben we de steun van anderen nodig. In je eentje geloven, hopen en liefhebben valt niet mee. En toch, als Petrus' blik zich direct na Jezus' woorden op Johannes richt, roept Jezus hem tot de orde. Petrus' aandacht is blijkbaar verkeerd gericht. 'Volg jij Mij', benadrukt de Heer. In mijn woorden: 'Petrus, juist nu ik het met jou heb over je leiderschap, je lijdensweg en je levensende, komt het erop aan dat je je op Mij alleen richt.' Allicht staat de Heer niet afkeurend tegenover de bijzondere rol die Johannes in het leven van Petrus speelt. Hij stond zelf ook in een bijzondere relatie tot deze discipel. Die was Hem

tot steun aan de vooravond van zijn sterven. Maar dat blemmerde Hem niet om volkomen op God gericht te blijven. En door volkomen op God gericht te zijn kon Hij zijn roeping volbrengen, zijn weg tot aan het kruis gaan. Dat wil Hij op Petrus overbrengen, temeer daar Petrus een vergelijkbare weg heeft te gaan. Om die weg te gaan zal Petrus' blik toch echt gericht moeten zijn op Jezus, de grondlegger en voltooiër van het geloof. En inzitten over het lot van Johannes is ook niet nodig: dat is uiteindelijk niet zijn zaak, maar een zaak van de Heer zelf.

Onoverdraagbaar

Allemaal bevinden we ons in een netwerk van kostbare en betekenisvolle relaties. Die kunnen ons helpen op de Heer gericht te blijven. Maar we kunnen er zo afhankelijk van worden dat de mate van onze toewijding aan de Heer correspondeert met die van anderen. Binnen de betrekkelijk vaste, veilige context van de familie en kerkelijke gemeenschap is het nog wel te doen om op Jezus gericht te zijn, maar daarbuiten, daar waar sprake is van een diepe vervreemding van het evangelie, kan het opeens heel problematisch worden om Jezus te volgen.

>> Wij kunnen niet in plaats van een ander geloven, bidden of Jezus navolgen <<

Jezus zegt: 'Volg jij Mij.' In het volgen van Jezus zit ook iets hoogstpersoonlijks, iets onoverdraagbaars. Wij kunnen niet in plaats van een ander geloven, bidden, of Jezus navolgen. Een vrouw kan niet voor haar man, kinderen kunnen niet voor hun ouders, vrienden kunnen niet voor elkaar geloven, hopen en liefhebben. Dat is altijd zo geweest, maar in onze ontkerkelijkte, diepseculiere tijd krijgt dat weer een eigen actualiteit. Die vraagt van ons dat we onszelf erin oefenen om persoonlijk te wandelen met God en op Jezus gericht te blijven – tot op zekere hoogte onafhankelijk van anderen, zelfs van onze geliefden. We zullen moeten leren 'op onszelf' te geloven en we zullen een nieuwe generatie moeten helpen om dat te doen. Zodat we Jezus blijven volgen, ook als er omstandigheden of levensfasen zijn dat we onze weg alleen moeten gaan.

Jan Mudde is predikant van de Wilhelminakerk (NGK) in Haarlem.

Om over door te praten of na te denken

- 'Jouw leven heeft een verhaal.' Wat doet een zin als deze met jou?
- Welke betekenis hebben naaste familie, vrienden en de gemeente voor jouw geloof?
- Jezus navolgen buiten de betrekkelijk vaste en veilige context van de familiekring en de gemeente, hoe geef jij dat vorm? Herken je het dat dat zijn vanzelfsprekendheid kan verliezen?
- Hoe oefen jij je erin om persoonlijk op Jezus gericht te blijven?

Informatieboekje 2018 voor de NGK verschenen

Het Informatieboekje voor en over de Nederlands Gereformeerde Kerken onder redactie van ds. G. van Dijk is verschenen. In dit boekje vindt u niet alleen de gegevens over de plaatselijke gemeentes maar ook gegevens over tal van commissies en organisaties die van belang zijn voor die plaatselijke gemeenten.

- ▶ Alle adressen van predikanten, scriba's, kerkelijke werkers, commissies, clubs en kerkbladen
- ▶ Stichtingen, organisaties en opleidingen
- ▶ Het jaaroverzicht 2017, geschreven door ds. G. van Dijk
- ▶ In memoriams over di. G. van Atten, G. van Keulen en H. Stolk
- ▶ Een statistisch overzicht over 2017
- ▶ Het verslag van de Landelijke Vergadering in 2017
- ▶ Het Akkoord voor Kerkelijk samenleven en Gedragscode

260 pagina's – €12,30

Buijten & Schipperheijn Motief
www.buijten-motief.nl – in de boekhandel

Themanummers nabestellen?

Dat kan via administratie@onderwegonline.nl.
Kijk op www.onderwegonline.nl/themas voor alle thema's.

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten

Wat bezielt me?

Wat mij bezielt is dat God van mij houdt. Ongelooflijk! Ik zoek bezieling om dat nog beter te kunnen ervaren. Jij ook?

Neem een proefabonnement op christelijk magazine OnderWeg.

Ga naar onderwegonline.nl/gratis

Drie maanden gratis, stopt automatisch.

OnderWeg
Inspiratie voor reisgenoten

Theologe Myriam Klinker-De Klerck:

‘Kijk naar Jezus: daar begint het echte leven’

Als ik achter Myriam Klinker (42) de krakende trap beklim naar haar studeerkamer op de zolder van het oude universiteitsgebouw, vraag ik me twee dingen af. Hoe raakt een jonge, van oorsprong katholieke filosofe, godsdienstwetenschapper en theologe verzeild in de gereformeerd-vrijgemaakte Theologische Universiteit in Kampen? En hoe ervaart zij het om vanuit die specifieke achtergrond te leven en te werken te midden van zo’n totaal andere geloofscultuur?

tekst **Elise Lengkeek**

Enmaal genesteld met een kop koffie onder het geopende dakraam, hoop ik antwoord te vinden op deze en nog veel andere vragen. Net als ik wil beginnen, breekt er buiten een felle ruzie los onder de stadsmussen; inzet is het vinden van de beste plekjes in de oude bomen in de tuin achter het gebouw. De ‘vogelstrijd’ geeft in ieder geval een ontspannen start van het gesprek over leren geloven met je hart, over het ontdekken van Gods persoonlijke weg met je leven en over de kracht van zijn genade.

Hoe ben jij – met je katholieke achtergrond, vrouw, moeder van drie kinderen –

in dit gereformeerd-vrijgemaakt bolwerk van godgeleerde mannen beland?

‘Ik geloof echt dat God me hier heeft gebracht. Van tevoren had ik dat nooit zelf kunnen bedenken. Met het brede spectrum aan protestantse kerken was ik niet echt vertrouwd. En van het bestaan van een Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) wist ik al helemaal niets. Dat veranderde pas toen ik mijn Nederlandse man Ron Klinker leerde kennen tijdens een watersportvakantieweek met gehandicapten. We ontdekten dat er niets geregeld was voor de zondag, terwijl we allebei wel graag een kerkdienst wilden bijwonen. Er was alleen een protestantse kerk in

de nabije omgeving. Daar zijn we toen met enkele anderen naartoe gegaan. Die week hadden we veel gesprekken over onze verschillende achtergronden en over hoe we het geloof in God beleefden: hij als GKv’er en ik als rooms-katholiek. We voelden wel iets voor elkaar. Toch duurde het uiteindelijk nog zes jaar voor we opnieuw contact kregen en echt aan een relatie begonnen. Niet veel later besloten we te trouwen. We kozen ervoor in Nederland te gaan wonen. Net getrouwd met Ron en zonder baan in het vooruitzicht, besloot ik in 2004 een open sollicitatie te sturen naar de TU. Ik was inmiddels zelf ook van harte gerefor-

meerd-vrijgemaakt geworden. Professor Rob van Houwelingen nodigde me uit voor een gesprek. We hadden elkaar al iets eerder ontmoet tijdens de Kamper Bijbeldagen, een tweedaagse conferentie over het Oude en Nieuwe Testament aan de Protestantse Theologische Universiteit. Enkele maanden later kreeg ik een aanstelling als junior onderzoeker Nieuwe Testament voor een promotieonderzoek naar de brieven van Paulus aan Timoteüs en Titus.'

De katholieke en de gereformeerd-vrijgemaakte geloofstraditie verschillen nogal van elkaar. Wat trok jou zo aan in het gereformeerde belijden?

'Twee dingen spraken mij vooral aan: de ongecompliceerde belijdenis dat Jezus Christus voor mijn zonden stierf en de openheid voor het historische karakter van Bijbelverhalen. Wat dat eerste punt betreft: ook in de rooms-katholieke traditie neemt verzoening van zonden door het offer van Jezus een belangrijke plek in. Maar toch kwam die gedachte, dit belijden, tijdens mijn studie aan de Katholieke Universiteit Leuven nauwelijks aan bod. Het katholieke geloof waarmee ik opgroeide, was nogal "verlicht". Om het geloof aannemelijker te maken, zette men in de prediking bijvoorbeeld Jezus liever als het grote voorbeeld neer dan als onze verlosser of de Zoon van God. Ook het catechese-onderwijs was nogal horizontaal. Wat mij daarnaast aantrok in de Gkv was

>> 'Waarom zou ik geloven in een persoon die tweeduizend jaar geleden heeft geleefd?' <<

Myriam Klinker: 'Het onderzoek aan de TU sloot goed aan bij een verlangen dat ik al van jongs af aan had om beter te leren begrijpen wat Jezus Christus in de geschiedenis zo uniek maakt.' (beeld Sijmen Reehoorn)

de aandacht voor de historische gebeurtenissen die ten grondslag liggen aan de Bijbel. Dat bleek ook één van de belangrijke oriëntaties in het werk van professor Jakob van Bruggen en in zijn spoor van Rob van Houwelingen. Het sloot goed aan bij een verlangen dat ik al van jongs af aan had om beter te leren begrijpen wat Jezus Christus in de geschiedenis zo uniek maakt. Waarom zou ik eigenlijk geloven in een persoon die tweeduizend jaar geleden heeft geleefd?'

Was je dan als kind al zo bezig met God en het geloof?

'Ik had altijd al wel een vanzelfsprekend gevoel van verbondenheid met God, hoewel ik weinig vertrouwd was met de verhalen uit de Bijbel of de kinderbijbel. Katholieken lezen thuis nauwelijks in de Bijbel, dit gebeurt voornamelijk in de kerk. De preek na de Bijbellesing is erg kort, maar de rituele beleving is weer veel sterker dan in de protestantse diensten. Als je de kerk binnengaat, word je vanzelf stil uit eerbied voor God, die je kunt ontmoeten in deze "heilige ruimte". Dit aanvoelen van het heilige dwingt eerbied af en tegelijk brengt het God ook heel dichtbij.

>>

Myriam Klinker: 'Tegenover de doorgeschoten nadruk op onze eigen zelfontplooiing zie ik een christelijke spiritualiteit in ieder geval als "cruciform" (kruisvormig).' (beeld Ron Klinker)

Zo heb ik dat ook zelf vanaf mijn kindertijd ervaren. Ik voelde dat God altijd dichtbij was. Met veel interesse volgde ik dan ook de catecheselessen in onze parochie. In ons gezin werd regelmatig gebeden en op school leerde ik veel van mijn leraar godsdienst, die een sterk heilshistorisch besef had. Dat maakte dat ik steeds meer honger kreeg naar kennis over God en wie Hij is. Zo groeide in mij het verlangen zelf iets voor God te mogen doen.'

Was er bij jou thuis begrip en ruimte voor dat verlangen?

'Mijn ouders waren trouwe kerkgangers en ik ging graag met hen mee naar de kerk. We maakten deel uit van een kleine, maar levendige dorpsparochie, met een koor waarvan mijn vader dirigent was. Dat deed hij naast zijn werk voor de Europese Commissie in Brussel. Mijn moeder had een orthodontistenpraktijk aan huis. Zo combineerde zij haar

werk met het gezin. We waren met zes kinderen: ik heb twee broers boven mij en onder mij nog twee broers en een zus. De keuze voor een studie theologie vormde voor mijn ouders geen probleem, integendeel. Ook mijn vader had theologie gestudeerd, maar koos uiteindelijk toch voor economie. Hij adviseerde mij wel om eerst mijn kandidaats filosofie te halen. Door het volgen van bepaalde keuzevakken was vervolgens de stap naar godsdienstwetenschappen en theologie niet heel groot. Tijdens mijn studie ging ik me verdiepen in de brieven van Paulus. Voor hem bestond er geen twijfel over: Jezus' kruisdood en opstanding betekenden een omslag in de geschiedenis van de hele mensheid. Dat geloof trok zijn spoor in Paulus' persoonlijke leven.'

Wat was je eerste baan na je studie?

'Ik ben godsdienstlessen gaan geven op een middelbare school. De meeste jongeren die ik in de klas had, gingen niet

naar de kerk en hadden niks met geloof. Ik moest beginnen bij de *basics* en dit confronteerde mijzelf steeds opnieuw met het hoe en waarom van mijn geloof. Pittig, maar ontzettend goed.'

Ondanks al die positieve ervaringen in je katholieke jeugd koos je ervoor om je aan te sluiten bij de GKv, na je huwelijk met Ron. Hebben jullie overwogen om samen lid te worden van een andere protestantse kerk?

'Nee, eigenlijk niet. De GKv had een bepaalde aantrekkingskracht om de daarnet genoemde redenen. Misschien was ik ook voorgesorteerd voor die keuze door mijn fascinatie voor de brieven van Paulus: hoe hij Jezus Christus en genade telkens in één adem noemt. Toen Ron en ik verkering kregen, begreep ik uit de vele gesprekken met Ron, en met dominee Bas Luiten die mij catechisatie gaf, dat er juist in de GKv veel aandacht is voor die genadekant van het evangelie. Dat is één van de redenen waarom ik het gereformeerde belijden met overtuiging kon omarmen.'

Je bent in 2016 aan de TU gepromoveerd op de brieven van Paulus aan Timoteüs en Titus. Je onderzoeksvraag was: waren dat herderlijke instructies van zijn eigen hand of ging het om een soort inburgeringscursus onder Paulus' naam voor christenen die later leefden? Blijft Paulus je nog steeds boeien?

'Zeker weten. In Leuven heb ik mijn theologiestudie afgerond met een masterthesis over het lijden van christenen in de paulinische brieven. Waarom kon Paulus

>> 'Met veel interesse volgde ik de catecheselessen in onze parochie' <<

Mediawijs

Ik krijg in mijn bestaan veel 'post'. De aanhalingstekens zijn met opzet, de tijd dat alles via de brievenbus kwam ligt achter ons. Vroeger hadden we een hond die zijn tanden grommend in het binnenkomende papier zette. Wie de post wilde redden moest de hond voorblijven. Later was er de luide plof op de deurmat in de nacht van vrijdag op zaterdag als de grote envelop van de Eerste Kamer binnenviel. Die tijd met zijn eigen geluiden is voorbij. De meeste post komt in stilte binnen en heet 'elektronisch'.

De toevloed is er niet minder om. Mailtjes en berichtjes zwel len aan tot een stroom waarop je moet navigeren als een peddelaar op een bergrivier. Emoties zijn de sterkste aanjagers van die stroom. Er zijn mensen die niets aan de wereld willen veranderen en die zijn voortdurend ongerust. En er zijn mensen die veel willen veranderen en die zijn hinderlijk ongeduldig.

>> Hij zegt er steeds bij dat hij in het geheim schrijft <<

Gelukkig hoef je niet op alles te reageren. Post die niet expliciet aan mij gericht is, leg ik terzijde. Dat doe ik ook met berichten die kras zijn in hun aannames, insinuaties of zelfs beledigingen. Brieven die persoonlijk gericht zijn, en waar zorg en aandacht uit spreekt, komen wel binnen.

Wie zendt, zou de 'leesbare brief' moeten zijn waar Paulus over spreekt, en niet een last voor anderen. Daar is veel mediawijsheid voor nodig. Op scholen wordt gesproken over '21ste-eeuwse vaardigheden'. Waarden als matigheid, zelfbeheersing, maar ook liefde en barmhartigheid horen tot de kern ervan, las ik in een schooldocument. Hopelijk helpen die om de stromen enigszins in te dammen.

Eén brievenschrijver is mijn favoriet. Een oudere man stuurt me van tijd tot tijd een handgeschreven brief. Hij vertelt vaak iets uit zijn leven of zegt wat hij vindt van bepaalde dingen. Maar hij zegt er ook steeds bij dat hij in het geheim schrijft, want zijn vrouw vindt het niet goed, al dat brieveschrijf aan Kamerleden. Hij vraagt me dan ook met nadruk *niet* te antwoorden. Kijk, dat helpt.

Roel Kuiper is rector van de Theologische Universiteit in Kampen en lid van de Eerste Kamer voor de ChristenUnie.

zo positief schrijven over het lijden van christenen om hun geloof in Jezus? Hoezo kan hij lijden "genade" noemen? Op de achtergrond speelde voor mij de vraag waarom een God die liefdevol en almachtig is, al dat lijden toch toelaat. Het onderzoek naar het lijden van de eerste christenen heb ik recent weer opgepakt. Ik gebruik daarbij inzichten uit cultureel-antropologisch onderzoek over de invloed van eer en schaamte in mediterrane culturen. Hoe belangrijk was die beleving van schaamte en eer bij de eerste christenen?

>> 'In het Westen hebben we best een problematische verhouding met lijden' <<

En hoe is dat verweven met hoe christenen destijds hun lijden geduid hebben? Kan inzicht daarin bijdragen aan het ontwikkelen van een authentiek-christelijke spiritualiteit in onze westerse setting? In het Westen hebben we best een problematische verhouding met lijden. En toch neemt het een belangrijke plek in binnen het christelijke geloof. Gods liefde voor ons ging dwars door lijden heen. Echte liefde vraagt kennelijk veel. "Wie zijn leven verliest omwille van Mij, die zal het behouden", zegt Jezus. Die spanning loopt als een rode draad door het evangelie.'

Hoe zou je authentiek-christelijke spiritualiteit willen omschrijven?

'Spiritualiteit gaat volgens mij over de kern van waaruit je leeft als christen. Wat je gelooft en belijdt en hoe zich dat verwerkelijkt in je dagelijkse leven. Dat bepaalt ook de grenzen waarbinnen je leeft. Sartre merkte niet voor niets op dat autonoom leven een vrijheid geeft die eigenlijk niet te dragen is. Ondanks het optimisme over het eigen kunnen en de maakbaarheid van het leven, is de ervaring van mensen in het Westen dat ze – als het eropaan komt – met lege handen staan. Tegenover de doorgeschoten nadruk op onze eigen zelfontplooiing zie ik een christelijke spiritualiteit in ieder geval als "cruciform" (kruisvormig), om met theoloog Michael Gorman te spreken. Willen we als gemeenschap van christenen getuigen van Gods liefde en bevrijdende kracht, dan zullen we bereid moeten zijn om af te sterven aan onszelf en ons in alles van Hem afhankelijk te weten. Kijk naar Jezus: daar is ruimte voor liefde. Daar begint het echte leven.'

Elise Lengkeek publiceert literaire non-fictie, is tekstschrijver en journalist.

Als jongeren afhaken

De kracht van afscheid nemen

Veel kerken kampen met jongeren die afhaken. Dat gaat vaak geleidelijk, maar op een gegeven moment zijn ze er niet meer. Geen afscheid, weg. Misschien wordt het tijd om eens na te denken over hoe we als gemeente op een goede manier afscheid van hen kunnen nemen.

tekst **Martine Versteeg**

Agenda

- 16 mei (Hardinxveld-Giessendam): Deel je leven. Een interactieve avond voor diakenen en jeugdleiders. Zie diconaalsteunpunt.nl/bijeenkomsten/deel-leven-hg.
- 18-21 mei (Biddinghuizen): Pinksterconferentie Opwekking, met als thema 'One way'. Er zijn programma's voor kinderen, tieners en jongeren, maar ook interessante seminars voor jeugdwerkers. Zie www.opwekking.nl/conferenties/pinksterconferentie.
- 26 mei (Arnhem): EO Jongerendag, met als thema 'Walk on water'. Zie beam.eo.nl/eo-jongerendag.
- 30 juli-3 augustus: HGJB Barrelrace. Een roadtrip door Europa voor 18+-jongeren met opdrachten en een wedstrijdelement. Zie www.hgjb.nl/werken-met-jongeren/actueel/bericht:30-7-tm-3-8-barrelrace-door-europa.htm.

Een tijdje geleden ben ik met een paar vrienden uit eten geweest. We hadden heerlijk gegeten en stonden op het punt om te vertrekken. Bij de bar kreeg ik vriendelijk het pinapparaat aangeboden. De bediende was ondertussen in gesprek met een collega. Nadat ik klaar was met betalen nam zij het pinapparaat van mij terug, draaide zich om en praatte verder met haar collega. Geen groet, geen tot ziens, niets. Ik zie mijzelf daar nog steeds ongemakkelijk staan. Is het nu klaar? Moet ik gaan? Ik zei nog: Tot ziens! Waarna de bediende glimlachte, nonchalant haar hand opstak, en bleef doorpraten met haar collega. Ook al had ik daar prima gegeten, ik merkte dat het afscheid – of het ontbreken daarvan – mij een onprettig gevoel gaf. Ik weet niet of ik snel weer naar dat restaurant terug zal gaan. Dit is maar een illustratie van wat (een vervelend) afscheid met je doet. Het heeft mij als jongerenwerker aan het denken gezet. Wordt het niet tijd dat we bewust afscheid nemen van jongeren in onze gemeente?

Baby

Kerkverlating onder jongeren is al vaak on-

derzocht. In een onderzoek uit 2011 bleek dat 90 procent van de kerken te maken heeft met jongeren die de kerk verlaten. Volgens datzelfde onderzoek zag de helft van de kerken in vijf jaar tijd tussen de 6 en 25 jongeren vertrekken. Zelf zie ik dat dit vertrekken vaak stilletes en geleidelijk gaat. Jongeren die als baby vreugdevol zijn ontvangen in de gemeente, gaan als tiener steeds minder vaak en met steeds grotere tussenpozen naar de kerk. Totdat ze op een gegeven moment helemaal niet meer komen. Ze zijn via de achterdeur vertrokken. Er is geen afscheid geweest. Er is geen duidelijke punt achter gezet. Ze zijn er simpelweg niet meer.

Cadeau

Laat ik helder zijn: als gemeente is het onze verantwoordelijkheid om kinderen, tieners en jongeren te betrekken bij God en bij zijn gemeente. Ik wil dus niet zeggen dat we moeten berusten in de gedachte dat jongeren nu eenmaal de kerk zullen verlaten. Integendeel, we zijn allen verantwoordelijk om hen bij de gemeente te betrekken. Daarin kunnen en moeten we als gemeente nog veel meer doen. Maar

Juist doordat je hun vertrek serieus neemt, laat je deze jongeren weten dat de deur altijd openstaat voor het geval zij terug willen komen.

wanneer we moeten vaststellen dat een jongere in feite al is afgehaakt, kunnen we hem of haar dan niet een goede afronding bieden?

>> Kunnen we je een cadeau meegeven? <<

Durven we als gemeente te zeggen: Joh, ik heb het idee dat je eigenlijk wel klaar bent met de kerk. Klopt dat? Wanneer denk je dat je voor het laatst in onze gemeente zult zijn? Zullen we een keer ergens wat gaan drinken, als afsluiting van deze tijd? Kunnen we je een cadeau meegeven? Mogen we je een zegen meegeven?

Als we als gemeente tekort zijn gescho- ten in aandacht of begeleiding, kunnen we daarvoor dan ook onze spijt betuigen naar de jongere? Wat zou het krachtig zijn als ook dit afscheid nemen een onderdeel wordt van ons (jeugd)pastoraat.

Zoeken

Als mensen afscheid van elkaar nemen, dan ronden ze daarmee een contact af. Als dit niet of onvoldoende gebeurt, heeft dat invloed op de relatie. Het heeft invloed op hoe je over de ander denkt. Het heeft ook invloed op hoe je over jezelf denkt. Als je namelijk ergens vertrekt en er is niemand die het opvalt of die de moeite neemt om je gedag te zeggen, dan zegt dat iets over hoe belangrijk jij bent in de ogen van de ander. Dat is ook wat mij steeds weer opvalt in de gelijkenissen over de zorg voor wat verloren is. De waarde van het schaap of de drachme wordt vooral zichtbaar in de gedrevenheid van degene die zoekt. Wanneer de vrouw niet de moeite had genomen om intensief te zoeken, hadden we niet geweten welke waarde die munt voor haar had. Welke moeite nemen wij om jongeren te laten merken dat we hen van waarde vinden, ook als zij de kerk niet waardevol vinden?

Om jongeren te laten merken dat ze waardevol zijn zullen we hun keuze moeten respecteren en zorgvuldig afscheid moeten

nemen. Misschien geeft dit juist weer een mogelijkheid om in gesprek te gaan, of voor de jongere om toch weer aan te haken. Wellicht is het een idee om een soort bucketlist te maken van dingen die je gedaan moet hebben voordat je een kerkgemeenschap verlaat. Juist doordat je hun vertrek serieus neemt, laat je deze jongeren weten dat de deur altijd openstaat voor het geval zij terug willen komen. Door bewust afscheid te nemen laat je weten dat je hen gaat missen en dat ze van waarde zijn.

Martine Versteeg is jeugdwerkadviseur bij het NGK Jeugdwerk. Met bijdragen van Anko Oussoren, adviseur bij het Praktijkcentrum, en Paul Smit, jeugdwerkadviseur bij het NGK Jeugdwerk.

Media/tips

- Het Praktijkcentrum is momenteel bezig met een kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar stille kerkverlating. Concrete vragen van gemeenten bevestigen dat (jonge) gemeenteleden ongemerkt de kerk verlaten. Later dit jaar worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. Neem voor meer informatie contact op met Geranne Tamminga via gtamminga@praktijkcentrum.org.
- Het *Handboek voor kinder- en jeugd-pastoraat* van Corjan Matsinger en Corien Rietberg (Amsterdam (Buitjen & Schipperheijn), 2016) biedt inzicht in de geloofsontwikkeling van jongeren en praktische handreikingen voor iedereen die met kinderen en jongeren werkt.
- Zie voor meer inzichten over het betrekken van twintigers bij de kerk nummer 8 van jaargang 2016 van *OnderWeg*. Exemplaren zijn nog te bestellen via administratie@onderwegonline.nl.

Werken aan zelfredzaamheid

Vaak horen we verhalen over vluchtelingen uit Afrika. We lezen veel over chaos en geweld daar. Maar er zijn ook verhalen van zelfredzaamheid en hoop. Afgelopen januari maakte ik een reis die me inzicht gaf in hoe mensen geholpen kunnen worden om samen een beter bestaan op te bouwen. Ik dacht: is dit geen antwoord op de vluchtelingencrisis die onze wereld teistert?

tekst **Henk van der Velde** beeld **Robbert Klein Obbink**

Onder een mangoboom zaten we met vijftien Rwandezen en tien Nederlanders. We hoorden verhalen over armoede, maar ook over vooruitgang omdat mensen leerden om samen te werken. Even later stonden we in het eenvoudige huisje van een weduwe, genaamd Anastasia, en bewonderden we een breimachine die haar in staat stelt zelf voor haar kinderen en oude moeder te zorgen. We dansten met een dorp dat de opening van een schooltje vierde. We zagen hoe mensen straalden van trots om wat ze hadden bereikt met wat deskundige begeleiding van buitenaf.

Beleggen

Zogenaamde zelfhulpgroepen stellen lokale gemeenschappen in staat voor hun eigen kinderen te zorgen. Zo'n zelfhulpgroep bestaat uit tien tot vijftien deelnemers, die leren te sparen om met dat geld winstgevende projecten te starten. De groep bepaalt eensgezind waar ze hun

spaargeld in beleggen. Ze helpen elkaar bij grotere klussen, zoals het beplanten van een akker of het bouwen van een kippenstal. In Rwanda zijn in verschillende provincies al duizenden zelfhulpgroepen actief. Door hun voorbeeldfunctie komt de impact van deze groepen ten goede aan hele dorpen. De groepen zijn in coöperaties met elkaar verbonden, zodat ze bestand zijn tegen slechte producten of lage prijzen. De externe begeleiding zorgt voor juridische bijstand en bescherming tegen corruptie. De groepen gaan na vijf jaar zelfstandig functioneren. Men sluit dan eenvoudige verzekeringen af om tegenslagen op te vangen.

Passievruchten

Het programma Wereldkerken van Red een Kind verbindt kerken in Nederland voor één of meerdere jaren aan een gebied in Afrika. Mijn gemeente, NGK De Ontmoeting, besloot een paar jaar geleden zich

in te zetten voor de provincie Rusizi in Rwanda. Met medewerkers van Red een Kind en vertegenwoordigers van andere sponsorkerken bezochten we in Rwanda enkele projecten die met een Afrikaanse partnerorganisatie worden uitgevoerd. We begonnen in de hoofdstad Kigali, maar trokken al snel naar de armere provincie Rusizi, waar het opbouwwerk net is opgestart. Met lokale stafmedewerkers trokken we naar plaatsen waar zelfhulpgroepen zijn opgericht. Er was volop gelegenheid om te spreken over de uitdagingen en problemen die ze tegenkomen. We spraken lokale leiders, zagen een zelfhulpgroep aan het werk op een akker vol passievruchten en keken hoe een andere groep in hun mangoboomgaard overleg voerde en samen bad. We bezochten tien jonge mannen die samen een houtwerkplaats startten. Een andere groep jongens leerde metselen, eerst met modder in plaats van cement. En werkloze meisjes werden

toegerust om zelf sieraden, schoenen of tassen te maken. Velen van hen waren voorheen werkloos, maar leerden nu om aan te pakken.

Vervolgens trokken we naar de provincie Bugesera, waar de ondersteuning al is afgerond. Daar hoorden we getuigenissen over veranderde levens en proefden we van de mooie vruchten. We zagen met eigen ogen het toegenomen zelfvertrouwen en de verbeterde levensomstandigheden van mensen die eerder in armoede leefden. Onderweg genoten we van het heuvellandschap en zagen we overal kerken, omdat zo'n 90 procent van de bevolking christelijk is. Een Rwandese kerkdienst bijwonen is een swingende ervaring!

Littekens

Er wonen momenteel bijna 12 miljoen mensen in Rwanda, dat ook wel het land van de duizend heuvels wordt genoemd. De bevolking is jong en ambitieus: 60 procent is jonger dan 25 jaar. Het politieke klimaat is stabiel en er zijn veel hulporganisaties die meebouwen aan de economische ontwikkeling in dit dichtbevolkte land. Rwanda heeft volop potentieel voor jonge mensen om in hun eigen land vooruit te komen.

In 1994 vond een gruwelijke genocide plaats, waarbij de meerderheidsgroep van Hutu's bijna een miljoen Tutsi's en hun vrienden vermoordde. De littekens van die massamoord zijn nog overal waarneembaar. Zo is er een grote ongelijkheid in het aantal mannen en vrouwen: 65 procent van de bevolking is vrouw, omdat veel mannen zijn vermoord, gevangenen zitten of zijn gevlucht. De meeste zelfhulpgroepen bestaan dan ook uit vrouwen, onder wie veel weduwen en alleenstaanden. Deze groepen zorgen voor sociale cohesie, omdat men leert om eensgezind te werken aan een betere toekomst. Ze worden getraind op terreinen als gezondheidszorg, opvoeding, onderwijs, landbouwkunde en economie. Ook in omringende Afrikaanse

Ontmoeting met een zelfhulpgroep onder een mangoboom in Rwanda.

landen wordt de zelfhulpgroepmethode steeds meer toegepast.

Mededogen

'Voor God, de Vader, is alleen dit reine, zuivere godsdienst: weduwen en wezen bijstaan in hun nood, en je in acht nemen voor de wereld en onberispelijk blijven' (Jakobus 1:27). Deze tekst motiveert mij om me in te zetten voor het project Wereldkerken. Wie zelf de barmhartigheid van onze hemelse Vader heeft geproefd, wil daarvan delen. Jezus verbindt ons wereldwijd in de kerk, die zijn lichaam is. Hij is het hoofd en wij mogen als zijn handen en voeten gestalte geven aan zijn mededogen. Gods Geest zet ons ook aan tot het doen van gerechtigheid. Inzet voor de ander in nood leidt tot zegen en voldoening. Want Jezus zei: 'Alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor Mij gedaan.'

Jongerenreis

In onze gemeente heeft de kerkenraad een Rusziwerkgroep ingesteld, die activiteiten ontplooit om het werk van Red

een Kind in Rwanda te bekend te maken en te ondersteunen. We volgen een tiental kinderen in Rusizi, als ambassadeurs van de plaatselijke bevolking. Zo krijgt onze betrokkenheid een gezicht. Via een unieke samenwerking tussen World Servants en Red een Kind staat er voor 2019 een jongerenreis naar Rwanda gepland. Zo'n dertig jongeren en hun begeleiders zijn daar al voor aan het sparen. Het is de bedoeling dat ze er aan het werk gaan, maar vooral ook leren over de situatie van hun leeftijdsgenoten in Rwanda. Zo blijft het geen ver-van-mijnbedeuren, maar raak je als gemeente steeds meer betrokken.

Henk van der Velde is predikant van NGK De Ontmoeting (Voorthuizen/Barneveld).

Webtip

Zie voor meer informatie over het Wereldkerkenprogramma www.redeenkind.nl/wereldkerken.

Op zoek naar een diaconaal project voor uw gemeente?

DOE DAN MEE MET WERELDKERKEN!

Als Wereldkerk onderstreept u dat u diaconaal bewust bezig wilt zijn: ver weg, in Rwanda. Maar ook dichtbij. Uw gemeente betrekken bij het dorpsprogramma in Rusizi is een mooie kans om samenbindend bezig te zijn, elkaar op te bouwen, samen te leren en te groeien. Speciaal voor Wereldkerken heeft Red een Kind een heel aantal mogelijkheden om die diaconale bewustwording handen en voeten te geven.

HET PROJECT

Rusizi is een gebied in Rwanda met veel landbouwgrond en enkele kleine steden. Red een Kind zet hier zelfhulpgroepen op en leert ouders hun inkomen te verhogen. Kinderen gaan weer naar school en jongeren leren in zes maanden een beroep. Hele dorpen worden betrokken. In zeven jaar staan duizenden gezinnen weer op eigen benen. Zo bloeien kinderen en gezinnen op en krijgen weer toekomstperspectief!

Als Wereldkerk steunt u het hele dorpsprogramma. Via rapportages, foto's en brieven ziet u wat de uitwerking is. Daarnaast kunt u deelnemen aan de jaarlijkse Wereldkerkenreis naar Rusizi.

Red een
KiND

Meer info: redeenkind.nl/wereldkerken